

κεφ. 13

κεφ. 13

ΚΟΥΚΛΕΣ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟΥ

13.1 Η κούκλα στο χώρο και το χρόνο

Η κούκλα του κουκλοθέατρου έχει πάρα πολύ βαθιές ρίζες. Θεωρείται το πιο παλιό παιχνίδι – αντικείμενο (άθυρμα) του ανθρώπου.

Η ιστορία της κούκλας ξεκινάει από τους προϊστορικούς χρόνους, όταν ο στόχος της κατασκευής της δεν ήταν παιχνίδι των παιδιών αλλά η χρησιμοποίησή της σε θρησκευτικές τελετές.

Την κούκλα σε μορφή ειδωλίου, με θρησκευτική και μαγική σημασία τη συναντάμε σε πάρα πολλές περιοχές του κόσμου. Ο άνθρωπος, μη μπορώντας να εξηγήσει όλα τα πράγματα που συνέβαιναν γύρω του και προσπαθώντας να πειθαρχήσει και να ξεπεράσει τους φόβους και τις ανασφάλειές του, έφτιαχνε ομοιώματα των θεών

του δίνοντάς τους

Κούκλα «μαρότα» με αρθρωτά χέρια από την Ινδονησία

Αιγυπτιακή κούκλα από άχρηστο υλικό φτιαγμένη από παιδί.

ανθρώπινη μορφή, αρχικά χαράζοντας πέτρες και αργότερα πλάθοντας τον πηλό. Για την κατασκευή της κούκλας χρησιμοποιούσαν και διάφορα άλλα υλικά, όπως ξύλα που τα χάραζαν, κουρέλια, μαλλιά, άχυρα, κ.ά. Έτσι, έφτιαξε την κούκλα ειδώλο, που τη θεωρούσε ιερή και της απέδιδε μαγικές, υπερφυσικές δυνάμεις. Η κούκλα έγινε αναπόσπαστο στοιχείο των θρησκευτικών τελετουργιών του. Κάπως έτσι γεννιέται και η πρώιμη μορφή κουκλοθέατρου.

Σε κάποιους λαούς η κούκλα – ειδώλο μετά την τελετουργική χρήση της δινόταν στα παιδιά. Τέτοιου είδους κούκλες συναντάμε στην Αρχαία Ελλάδα (πλαγγόνες πήλινες, κούκλες με κινούμενα χέρια και πόδια), στην Ινδία, την Κίνα, τη φυλή Πουέμπλο των Ινδιάνων (κούκλα κατσίνα), την Αρχαία Ρώμη, την Αίγυπτο, την Ιάβα κ.ά.

Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο και τον Ξενοφώντα, κούκλες εμφανίζονται στην Αρχαία Ελλάδα σε τελε-

Μαροκινή κούκλα.

τουργικές γιορτές με το όνομα «νευρόσπαστα». Τις κούκλες αυτές, που είναι αρθρωτές, κινούν οι «νευροσπάστες» (κουκλοπαίκτες). Η τέχνη αυτή ονομάζεται «νευροσπαστική». Αργότερα, την κούκλα τη συναντάμε σε τελετουργικές γιορτές προς τιμή του θεού Διόνυσου.

Κατά το Μεσαίωνα, στη Δυτική Ευρώπη χρησιμοποιούνται οι κούκλες σε αναπαραστάσεις θρησκευτικών έργων με θέμα τη γέννηση και τα πάθη του Χριστού, στα προαύλια των εκκλησιών. Απ' αυτές τις θρησκευτικές αναπαραστάσεις θα βγεί και το όνομα για αυτού του είδους τις κούκλες «Μαριονέτες» (μικρή Μαρία), απ' το όνομα της Παναγίας.

Καθώς τα χρόνια περνούν και οι κοινωνικές δομές αλλάζουν, αλλάζει και ο ρόλος της κούκλας, η οποία πλησιάζει πιο πολύ την καθημερινότητα των ανθρώπων, και παίζονται έργα που έχουν περισσότερο σχέση με τη ζωή και τους προβληματισμούς της.

Έτσι λοιπόν, η κούκλα και η χρήση της γεννάει το κουκλοθέατρο, το οποίο αποτελεί ένα είδος θεάτρου, στην ουσία γνωστό από πάρα πολλούς αιώνες πριν. Η ιδιαιτερότητα αυτού του θεατρικού είδους βρίσκεται στο γεγονός ότι ένας άνθρωπος δίνει ζωή και κινεί την κούκλα, η οποία αναπαριστά γεγονότα και κατα-

στάσεις. Η κούκλα χωρίς τον εμψυχωτή της είναι ένα άψυχο αντικείμενο.

Στην πιο εξελιγμένη του μορφή, το κουκλοθέατρο το συναντάμε να περιοδεύει σε λαϊκές γιορτές και πανηγύρια. Η κούκλα, με την περίεργη μορφή της, την υπερβολική κίνησή της και τα φανταχτερά χρώματα της δημιουργεί μια ατμόσφαιρα μαγική, υπερβατική που σαγηνεύει μικρούς και μεγάλους, δημιουργώντας μια αόρατη γέφυρα επικοινωνίας γεμάτη συγκινήσεις.

Στην Αναγέννηση, στην Ιταλία, με την άνοδο της Comedia del' Arte και τους χαρακτηριστικούς τύπους της, γεννιέται και ο ήρωας του κουκλοθέατρου, ο Πουλτσινέλα, που είναι άσχημος και καμπούρης. Οι Ιταλικοί περιοδεύοντες κουκλοθίασοι μεταφέρουν τον

Πουλτσινέλα σε διάφορες χώρες της Ευρώπης και έτσι δημιουργούνται διάφοροι εθνικοί και τοπικοί κωμικοί ήρωες του κουκλοθέατρου, όπως ο Πολιστινέλ και αργότερα Γκινιόλ (Guignol) στη Γαλλία, ο Πάντς στην Αγγλία, ο Κάσπερλ στη Γερμανία, ο Γιαν Κλάασεν στην Ολλανδία, ο Πετρούσκα στη Ρωσία, ο Κριστοβίτα στην Ισπανία και πολύ πολύ αργότερα ο Φασουλής στην Ελλάδα.

Το κουκλοθέατρο από την εμφάνισή του απευθυνόταν στους μεγάλους και βάδιζε παράλληλα με τα κοινωνικά δρώμενα. Με την εμφάνιση όμως του κινηματογράφου αρχίζει να παρακμάζει και οι μόνοι που έμειναν πιστοί σ' αυτό το είδος του θεάτρου είναι τα παιδιά, που κυρίως σ' αυτά απευθύνεται πια το κουκλοθέατρο. Τα τελευταία χρόνια, όμως γίνεται μια προσπάθεια αναβίωσης του κουκλοθέατρου για μεγάλους σε διάφορες χώρες της Δυτικής και της Ανατολικής Ευρώπης, όπου το κουκλοθέατρο έχει μεγάλη παράδοση.

Στην **Ελλάδα**, το κουκλοθέατρο με τον ήρωά του το **Φασουλή** εμφανίζεται στη Ζάκυνθο, προερχόμενο από την Ιταλία. Γύρω στα 1870 παίζονται παραστάσεις Φασουλή στην πλατεία του Θησείου στην Αθήνα. Ο πιο γνωστός κουκλοπαίχτης του Φασουλή στις αρχές του 20ου αιώνα ήταν ο **Κοντισιώτης**, τον οποίο ακολούθησε ο Γεώργιος Ρώτας, ο πρώτος που χρησιμοποίησε τη λέξη «κουκλοθέατρο». Ο **Γ. Ρώτας** έδινε παραστάσεις σε σχολεία, σε παιδικές χαρές, κατασκηνώσεις, πλατείες και συμμετείχε σε παιδικές εκπομπές στο ραδιόφωνο. Πολύ βοήθησε στη διάδοση του κουκλοθέατρου ο κουκλοθίασος Αθηνών «**Ο μπαρμπα – Μυτούσης**» που τον ίδρυσε η ζωγράφος **Ελένη Θεοχάρη – Περάκη** και ο οποίος πρωτοέδωσε παραστάσεις κουκλοθέατρου στην ελληνική τηλεόραση.

Άλλοι σημαντικοί κουκλοθίασοι, που εμφανίστηκαν στην Ελλάδα ήταν το κουκλοθέατρο του **Σ. Καραντινού** και του **Σπ. Βασιλείου** με τον «**Τοσοδούλη**» του Δήμου Αθηναίων, του Ινστιτούτου Γκαίτε της **οικογένειας Σοφιανού**, της **Ευγενείας Φακίνου** με την «**Τενεκεδούπολη**» κ.λπ. Την κουκλοθεατρική παράδοση συνεχίζει ως τις μέρες μας ο **Τάκης** και η **Μίνα Σαρρή** με το «**θέατρο της κούκλας**», το οποίο ξεκίνησαν το 1978 με το όνομα «Κόσκινο». Από τότε μέχρι σήμερα έχουν δώσει και δίνουν παραστάσεις στο θεατράκι τους – εργαστήριο, όπου τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να δουν παραστάσεις κουκλοθέατρου, αλλά και να συμμετάσχουν στην κατασκευή κούκλας. Επίσης, δίνουν παραστάσεις σε σχολεία και συμμετέχουν σε διεθνή φεστιβάλ κουκλοθέατρου. Το «θέατρο της κούκλας» έχει επίσης ανεβάσει παραστάσεις για μεγάλους, όπως την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή με γιγαντόκούκλες. Την παράδοση του «Φασουλή» συνεχίζει τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα ο **Στάθης Μαρκόπουλος** με το κουκλοθέατρο «**Αγιουσάγια**», το οποίο δίνει παραστάσεις σε ανοιχτούς χώρους, σε δρόμους και πλατείες της Αθήνας.

Τα τελευταία χρόνια το κουκλοθέατρο παρουσιάζει μεγάλη άνθηση στην Ελλάδα, καθώς εμφανίζονται νέοι κουκλοθίασοι και όλο και περισσότεροι παιδαγωγοί ενδιαφέρονται για την τέχνη του θεάτρου της κούκλας. Αυτό το γεγονός μαρτυρά την αναγνώριση της τεράστιας παιδαγωγικής και ψυχολογικής αξίας του είδους αυτού του θεάτρου για την ανάπτυξη του παιδιού.

Η Ελλάδα είναι από το 1990 μέλος της **Unima** (Διεθνής Ένωση μαριονέτας και κουκλοθέατρου), που στόχο έχει τη διάδοση της τέχνης του κουκλοθέατρου. Η Unima Ελλάς

εκδίδει το περιοδικό «**Νήμα**» και διοργανώνει συνέδρια και φεστιβάλ με θέμα την κούκλα και το θέατρό της.

13.2 Παιδαγωγική αξία

Η κούκλα και το κουκλοθέατρο ταιριάζουν απόλυτα στην ψυχρσύνθεση του παιδιού προσχολικής ηλικίας. Κύριο χαρακτηριστικό της σκέψης των παιδιών αυτής της ηλικίας είναι ο ανιμισμός, καθώς θεωρούν ότι όλα τα άψυχα έχουν ψυχή. Το παιδί αποδίδει ανθρώπινες ιδιότητες σ' όλα τα αντικείμενα, τους δίνει ζωή. Η κούκλα, λοιπόν, που

*Το κουκλοθέατρο μαγεύει τα παιδιά.
«Που να πηγαίνουν άραγε;»*

*«Μα βέβαια, πηγαίνουν με το λεωφορείο
στη θάλασσα.»*

ζωντανεύει, μιλά κατευθείαν στην ψυχή του παιδιού βρίσκοντας πρόσφορο έδαφος, δημιουργώντας ένα ανοιχτό κανάλι επικοινωνίας. Η κούκλα μπορεί να πει και να εισακουστεί, λέγοντας όλα όσα θα ήθελε να πει η παιδαγωγός.

Η κούκλα μπορεί να χρησιμοποιηθεί με ποικίλους τρόπους και να προσφέρει κάθε φορά διαφορετικά αλλά πάντα σημαντικά πράγματα. Η κούκλα είναι ένα πολύ σπουδαίο μέσο αγωγής είτε όταν χρησιμοποιείται από το/την βρεφονηπιοκόμο είτε όταν χρησιμοποιείται από τα παιδιά σε όλες τις φάσεις της, από την επιλογή των υλικών και την κατασκευή της μέχρι και την παράσταση.

Η κούκλα είτε απεικονίζει έναν άνθρωπο ή ένα ζώο είτε ένα αντικείμενο, που συμβολίζει κάποιο πρόσωπο, έχει μια τεράστια μαγική δύναμη, που οδηγεί το παιδί στην ταύτιση μαζί της. Αυτό συμβαίνει, όταν το παιδί είναι θεατής μιας κουκλοθεατρικής παράστασης,

αλλά και όταν είναι το ίδιο ο χειριστής και παίκτης. Έτσι μέσα απ' αυτή την ταύτιση το παιδί βιώνει καταστάσεις, γεγονότα και συναισθήματα, τα οποία πιθανόν να μην μπορεί να ζήσει στην πραγματικότητα, αλλά και γεγονότα που το φοβίζουν και του προκαλούν ένταση, αφήνεται να εκφράσει αυτούς τους φόβους και τις ανασφάλειές του, καθώς και ποικίλα συναισθήματα και ρόλους, γιατί η κούκλα αποτελεί το φίλτρο ανάμεσα στην πραγματικότητα και τη φαντασία. Μ' αυτό τον τρόπο η κούκλα βοηθά το παιδί να απελευθερωθεί και να εκφραστεί οδηγούμενο στη λύτρωση. Έτσι, κατανοεί τον κόσμο γύρω του πιο ομαλά, γιατί η κούκλα λειτουργεί σαν ασπίδα, σαν ενδιάμεσος.

Η κούκλα και το κουκλοθέατρο ως μέσο αγωγής αποτελεί μια πολύπλευρη εκφραστική δραστηριότητα, που βοηθάει το παιδί στη σωματική, ψυχοσυναισθηματική και κοινωνική του ανάπτυξη και, κυρίως, στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της φαντασίας. Το παιδί ως θεατής μιας παράστασης κουκλοθέατρου μπαίνει σ' έναν κόσμο μαγικό και φανταστικό, συγκινείται και αναγνωρίζει δικά του στοιχεία στους ήρωες, ταυτίζεται και ανακουφίζεται, γεμίζει αισιοδοξία και ψυχαγωγείται, εμπλέκεται σ' ένα διάλογο με την κούκλα, επικοινωνεί.

Η μεγαλύτερη όμως επίδραση της κούκλας ασκείται στο παιδί, όταν γίνει το ίδιο δημιουργός και φτιάξει την κούκλα του αλλά και συμμετοχός σ' όλη τη διαδικασία, μέχρι το ανέβασμα της παράστασης του κουκλοθέατρου. Έτσι τα παιδιά από θεατές γίνονται τα ίδια δημιουργοί. Αυτό που μας ενδιαφέρει σε μια παράσταση κουκλοθέατρου φτιαγμένη από τα παιδιά δεν είναι το αποτέλεσμα, δηλαδή η παράσταση, αλλά η διαδικασία και τα πλεονεκτήματα που αυτή προσφέρει στα παιδιά που συμμετέχουν. Μέσα λοιπόν από τη χαρά και τη μαγεία που ασκεί η κούκλα, οδηγείται το παιδί ευχάριστα και αβίαστα σε ένα πλήθος κατακτήσεων, μια και το κουκλοθέατρο συνδυάζει πολλές τέχνες, όπως την εικαστική τέχνη (κούκλα, σκηνικά), τη μουσική (επιλογή μουσικής επένδυσης έργου, τραγούδια), τη λογοτεχνία (δημιουργία έργου είτε με αυτοσχεδιασμούς είτε με ερεθίσματα από παραμύθια, ποιήματα, κτλ.) τη θεατρική τέχνη.

Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει πολλά στάδια, που καθένα απ' αυτά πλουτίζει το παιδί με διαφορετικούς και αλληλοσυμπληρούμενους τρόπους. Έτσι το παιδί μέσα από την κατασκευή της κούκλας μαθαίνει να παρατηρεί, να επιλέγει και να ταξινομεί τα υλικά του αναπτύσσοντας τη λογικομαθηματική του σκέψη, να παίρνει πρωτοβουλίες και να αναλαμβάνει υπευθυνότητες. Μαθαίνει τις ιδιότητες των υλικών, π.χ. ότι η εφημερίδα μπορεί να χρησιμοποιηθεί με πολλούς τρόπους είτε σαν κομματάκια, που αλειμμένα με κόλλα μπορεί να χρησιμοποιηθούν για να καλύψουν το κεφάλι της κούκλας, είτε σαν χαρτοπολτός, απ' τον οποίο μπορούν να κατασκευάσουν το κεφάλι της κούκλας ή ότι το ύφασμα κόβεται με το ψαλίδι, ενώ το χαρτί μπορεί να κοπεί και με το χέρι. Μαθαίνει τη χρήση των εργαλείων ανάλογα με τις ιδιότητες των υλικών, π.χ. αλλιώς αντιδρά το ψαλίδι στο ύφασμα και αλλιώς στην εφημερίδα.

Οι λεπτοί του χειρισμοί εξελίσσονται, κατανοεί καλύτερα την έννοια του σώματος, καθώς παρατηρεί το δικό του σώμα ή των φίλων του, προκειμένου να φτιάξει το κεφάλι και το σώμα της κούκλας του. Ενθαρρύνεται στη λύση προβλημάτων, δίνοντας πρωτότυπες

Κούκλες «μαρότες» από χαρτοπολλά.

τόγνωνρη εμπειρία στο παιδί, που το γεμίζει αυτοπεποίθηση και μια τεράστια ικανοποίηση, καθώς θα δει ένα έργο ολοκληρωτικά φτιαγμένο απ' αυτό το ίδιο, τη δικιά του κούκλα, που στα χέρια του μπορεί να ζωντανέψει και να ζήσει μια ζωή που το ίδιο θα της δώσει. Έτσι, το παιδί μπαίνει εντελώς φυσιολογικά στο επόμενο στάδιο που είναι το παίξιμο, το ζωντάνεμα της κούκλας και κάνει ελεύθερους αυτοσχεδιασμούς. Όλη αυτή η διαδικασία γίνεται από μόνη της, γιατί η ίδια η κούκλα παραπέμπει σ' αυτήν. Όσο περνάει ο καιρός, τόσο ο λόγος και η κίνηση της κούκλας γίνονται πιο σύνθετα, ξεφεύγοντας από τα τετριμμένα.

Έτσι το παιδί εντελώς αυθόρμητα, εκφράζεται μέσα από την κούκλα και πολύ συχνά οδηγείται σε πολύ βαθιές εκμυστηρεύσεις παρασυρόμενο από την άνεση και την κάλυψη

και δημιουργικές λύσεις, καθώς προσπαθεί να βρει τρόπους να στηρίξει το κεφάλι της κούκλας, να τη ντύσει, να δώσει την κατάλληλη έκφραση που να αποδίδει το χαρακτήρα της κούκλας.

Ακόμη, το παιδί βοηθιέται στην επικοινωνία και στη γλωσσική του εξέλιξη είτε όταν κατασκευάζει μόνο του μια κούκλα είτε μαζί με άλλα παιδιά, καθώς επικοινωνεί μαζί τους, ανταλλάσσει σκέψεις και ιδέες για το σχεδιασμό και την κατασκευή της κούκλας. Πριν ολοκληρωθεί η κατασκευή της κούκλας, ήδη αυτή στα χέρια των παιδιών έχει πάρει ζωή και διαμορφώνεται σιγά – σιγά ο χαρακτήρας της, λέει τα πρώτα λόγια της, κάνει τις πρώτες κινήσεις της, και όλα αυτά δίνουν ιδέες στο παιδί να συνεχίσει. Πολλές φορές η κούκλα αποκτάει το όνομά της πολύ πιο γρήγορα από την ολοκλήρωσή της και όλα αυτά οδηγούν το παιδί στην προσθήκη επιμέρους στοιχείων, που ενδυναμώνουν το χαρακτήρα της.

Όλη η διαδικασία κατασκευής της κούκλας παρέχει μια πρω-

που αυτή παρέχει. Το παιδί μαγεύεται από την κούκλα. Έτσι, όταν παίζει το ίδιο κουκλοθέατρο, εκφράζει μέσα από αυτήν τους βαθύτερους φόβους του, τις ανασφάλειές του, τα παράπονα και τις επιθυμίες του. Αυτό συμβαίνει, γιατί το παιδί έχει την πεποίθηση ότι οι άλλοι θεωρούν ότι μιλά η κούκλα, που το ίδιο θεωρεί πρόσωπο υπαρκτό, αφού το παιδί ζει σ' έναν κόσμο ανάμεσα στη φαντασία και την πραγματικότητα. Έτσι, ακόμη και ένα δειλό ή ντροπαλό παιδί ενθαρρύνεται, εκφράζεται και επικοινωνεί ξεχνώντας τις αναστολές του. Γι' αυτή τη μαγική δύναμή της η κούκλα αναγνωρίστηκε σαν ένα μεγάλο βοηθητικό μέσο για τη θεραπεία παιδιών με ειδικά προβλήματα. Ο Ιάπωνας κουκλοπαίκτης Nori Sawa αναφέρεται σ' ένα πεντάχρονο παιδί με ψυχολογικά προβλήματα, που όλοι το θεωρούσαν κωφόλαλο, γιατί δε μιλούσε σε κανέναν, ώσπου ανακάλυψαν ότι μιλούσε στις κούκλες του.

Έτσι λοιπόν ο χειρισμός και το παίξιμο της κούκλας βοηθά το παιδί στην έκφραση των συναισθημάτων του, το συντονισμό της κίνησης, τη γλωσσική του εξέλιξη, καθώς ωθεί το παιδί στη διήγηση ιστοριών, στο τραγούδι, στη διήγηση των εμπειριών του και σ' ένα παιχνίδι με τη γλώσσα, φτιάχνοντας αστείες λέξεις, γλωσσοδέτες και αυτοσχέδια ποιήματα, στην κατανόηση της έννοιας του χώρου και στην κοινωνικοποίηση. Η κούκλα έχει το χαρακτηριστικό να οδηγεί το παιδί προς τον άλλον, για διάλογο και επικοινωνία.

Τέλος, οι αυτοσχεδιασμοί του παιδιού με τις κούκλες του, το οδηγούν στη δημιουργία μιας μικρής κουκλοθεατρικής παράστασης, την οποία τα παιδιά πλέον θα οργανώσουν και θα συντονίσουν τις κινήσεις τους, την αλληλοδιαδοχή των φάσεων του έργου, θα κατασκευάσουν τα απαραίτητα σκηνικά και όλα αυτά μέσα από διαδικασίες προβληματισμού και συνεργασίας, που αναπτύσσουν την αισθητική αλλά και την ολόπλευρη εξέλιξη του παιδιού.

13.3 Η πρώτη επαφή των παιδιών με την κούκλα κουκλοθέατρου

Η κούκλα του κουκλοθέατρου δεν είναι μια κοινή κούκλα, μια κούκλα σαν όλες τις άλλες. Έχει μια ιδιαιτερότητα, υπάρχει για να ζήσει, για να κινηθεί, για να μιλήσει. Σύμφωνα με το μεγάλο μάστορα του κουκλοθέατρου Alain Recoing, «η κούκλα κουκλοθέατρου είναι κινήσιμο αντικείμενο δραματικής ερμηνείας διαφορετικό από την κούκλα – παιχνίδι, που κινείται σύμφωνα με τις προθέσεις του χειριστή της» (Κέντρο Κουκλοθέατρου και Καραγκιόζη, 1999, σελ. 37). Το 1990 ο Roman Pasca έγραψε για την κούκλα του κουκλοθέατρου τα εξής: «όπως το ψάρι έξω απ' το νερό, η κούκλα έξω από την παράσταση είναι σαν νεκρό πράγμα» (Κέντρο Κουκλοθέατρου και Καραγκιόζη, 1999, σελ. 42).

Έτσι, λοιπόν, οι κούκλες του κουκλοθέατρου δεν υπάρχουν από την αρχή της χρονιάς τοποθετημένες σε μια γωνιά του παιδικού σταθμού, όπως τα υπόλοιπα υλικά και αντικείμενα. Η κούκλα του κουκλοθέατρου είναι ένα πρόσωπο ξεχωριστό, που πρέπει να μπει στη ζωή της τάξης έντονα, δυναμικά και θεαματικά, να προκαλέσει το ενδιαφέρον και την περιέργεια των παιδιών αλλά και τη διάθεση να την πλησιάσουν και να συνδιαλαγούν μαζί της. Έτσι, λοιπόν κάπου στη αρχή της σχολικής χρονιάς εμφανίζεται με κάποιο πρωτότυ-

πο τρόπο (μέσα από την τσάντα του/της παιδαγωγού, κάτω απ' το τραπέζι, κάτω από ένα καπέλο, κατεβαίνοντας από τη λάμπα, βγαίνοντας μέσα από ένα καλάθι ή ένα μπουλού ή απλά από την πόρτα) η κούκλα της τάξης μας.

Αυτή η κούκλα μπορεί να έχει τη μορφή ανθρώπου ή ζώου. Μπορεί να είναι ένα παιδάκι, όπως όλα τα υπόλοιπα, που έρχεται και αυτό στον παιδικό σταθμό, που έχει οικογένεια, που αργεί καμία φορά να ξυπνήσει το πρωί, που του αρέσουν τα πατατάκια και τα γλυκά, που αρρωσταίνει και που γενικά αντιμετωπίζει όλα τα προβλήματα των παιδιών αυτής της ηλικίας. Μπορεί όμως να είναι και ένα ζώο, όπως μια γάτα, ένας σκύλος, ένα πουλί. Αυτό το ζώο θα γίνει ο φίλος μας, ο οποίος θα μας επισκέπτεται, θα μας φέρνει διάφορα νέα και θα συμμετέχει στα παιχνίδια μας.

Μ' αυτό τον τρόπο τα παιδιά θα έρθουν σ' επαφή με την κούκλα του κουκλοθέατρου και τη χρήση της. Η κούκλα προσελκύει το ενδιαφέρον όλων των παιδιών, τα ξαφνιάζει και τα μαγνητίζει, τους τραγουδάει τραγούδια, τους διηγείται ιστορίες, τους φέρνει δώρα, π.χ. ένα κουκουνάρι που βρήκε στο δάσος, ένα καινούργιο βιβλίο με εικόνες, τα παιδιά την ξεναγούν στην τάξη και το σχολείο τους, της εκμυστηρεύονται διάφορα πράγματα που τα απασχολούν. Η κούκλα παρακολουθεί τα παιχνίδια τους καθισμένη σ' ένα ράφι ή σ' ένα καρεκλάκι. Πολλές φορές συμμετέχει δίνοντας ιδέες για κάποια παιχνίδια ή λύσεις σε κάποια προβλήματα κατασκευών ή άλλων δραστηριοτήτων των παιδιών, ενώ τα παιδιά φτιάχνουν δώρα και της τα προσφέρουν. Έτσι, δημιουργείται μια σχέση, ένα δέσιμο των παιδιών με την κούκλα της τάξης, η οποία περνά σταδιακά από τα χέρια του/της βρεφονηπιοκόμου στα χέρια των παιδιών, που τη ζωντανεύουν ανάλογα με το χαρακτήρα της αλλά και τις δικές τους ανάγκες, κάνοντάς την ισότιμο συμμετοχο της ομάδας τους.

Καθώς τα παιδιά εξοικειώνονται με την κούκλα, προτείνεται η ιδέα να φτιάξει όλη η τάξη μια άλλη κούκλα, προσφέροντας στην κούκλα της τάξης ένα σύντροφο και κάνοντάς της μια μεγάλη έκπληξη. Έτσι τα παιδιά μπαίνουν στη διαδικασία μιας ομαδικής κατασκευής με όλα τα πλεονεκτήματα που αυτή προσφέρει, όπως συλλογή, ταξινόμηση και επιλογή υλικών, εξερεύνηση των ιδιοτήτων τους, σχεδιασμός και οργάνωση της δουλειάς, συνεργασία και σεβασμό στη γνώμη του άλλου, καταμερισμός εργασίας, ανάληψη πρωτοβουλιών και υπευθυνότητας. Έτσι οι κούκλες της τάξης γίνονται δύο, ενώ τα παιδιά δίνοντάς ζωή στις κούκλες αυτές, τις κάνουν ενεργά μέλη της τάξης τους, που συμμετέχουν σε όλα τα καθημερινά δρώμενα, είτε ενεργά είτε ως θεατές.

Μετά από κάποιο διάστημα αποφασίζουμε να φτιάξουμε τις δικές μας κούκλες. Το κάθε παιδί θα φτιάξει τη δική του κούκλα. Τα υλικά με τα οποία μπορούμε να φτιάξουμε μια κούκλα είναι άπειρα, καθώς και τα είδη της κούκλας, αρκεί να έχουμε φαντασία. Κάθε παιδί μπορεί να πειραματιστεί και να εκφραστεί μέσα από τη δημιουργία της δικιάς του κούκλας με το συνδυασμό των υλικών, που το καθένα θα επιλέξει, είτε τυχαία είτε για να προκαλέσει ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα, φτιάχνοντας μια ή και περισσότερες κούκλες.

13.4 Τύποι κούκλας κουκλοθέατρου

Υπάρχουν διάφοροι τύποι κούκλας κουκλοθέατρου, ανάλογα με τον τρόπο κατασκευής και χειρισμού τους .

Οι βασικοί τύποι κούκλας κουκλοθέατρου, που μπορεί να τους βρει κάποιος με αρκετές παραλλαγές αλλά και μείξεις, ως προς τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή τους αλλά και ως προς το χειρισμό τους, είναι οι παρακάτω:

α) Γαντόκουκλα: Είναι ο πιο γνωστός και συνηθισμένος τύπος κούκλας, η οποία ονομάζεται έτσι, γιατί φοριέται στο χέρι σαν γάντι. Το κεφάλι αυτής της κούκλας μπορεί να είναι φτιαγμένο από διάφορα υλικά (ξύλο, λάστιχο, πεπιεσμένο χαρτί, ύφασμα), αρκεί να έχει μια τρύπα από κάτω, για να χωράει μέσα ο δείκτης του χεριού του χειριστή. Το σώμα

της αποτελείται από ένα υφασμάτινο σάκο (φόρεμα) με μανίκια (τα χέρια της κούκλας). Το χέρι του χειριστή μπαίνει μέσα σ' αυτό το γάντι, έτσι ώστε ο αντίχειρας και το μεσαίο δάκτυλό του να βρίσκονται μέσα στα δύο μανίκια που αποτελούν τα χέρια της κούκλας, και ο δείκτης, στην τρύπα στο κάτω μέρος του κεφαλιού της να αποτελεί το σώμα της κούκλας. Το φόρεμα της κούκλας πρέπει να είναι αρκετά φαρδύ και μακρύ, έτσι ώστε να μη φαίνεται ο καρπός του χεριού του χειριστή και να είναι αρκετά άνετο για ελεύθερη κίνηση, γιατί το χέρι είναι που κινεί και δίνει ζωή στην κούκλα.

Η γαντόκουκλα συνήθως δεν έχει πόδια, αλλά αν χρειαστεί μπορεί να προσαρμοστούν. Οι κούκλες αυτές παίζονται από κάτω, ο χειριστής δηλαδή φοράει την κούκλα ή τις κούκλες στα χέρια του τα οποία έχει σηκωμένα ψηλά, και παίζει τις κούκλες πάνω απ' το κεφάλι του, όταν παίζει πίσω από παραβάν και είναι αθέατος από το κοινό, διαφο-

Γαντόκουκλες από χαρτοπολτό.

ρετικά μπορεί να τις κρατάει και να παίζει μπροστά του.

Για να παιχτεί αυτός ο τύπος κούκλας σωστά, θέλει αρκετή εξάσκηση στα δάκτυλα, έτσι ώστε να μπορεί η κούκλα να κινείται πειστικά, να μη γέρνει τότε δεξιά ή αριστερά και κυρίως να μη χάνεται ο έλεγχος του κεφαλιού της, που σ' αυτή την περίπτωση πέφτει προς τα πίσω και η κούκλα μοιάζει άψυχη, με αποτέλεσμα να χάνεται το ενδιαφέρον των θεατών. Ακόμη, πρέπει να εξασκηθούν τα χέρια, έτσι ώστε να μπορούν να παραμένουν όρθια και τεντωμένα ψηλά για αρκετή ώρα, γιατί όταν χαλαρώνει το χέρι, χαλαρώνει και η κούκλα.

Ένα μειονέκτημα αυτού του τύπου της κούκλας είναι ότι αναγκαστικά έχει μικρό μέγεθος και έτσι είναι δυσδιάκριτη από μακρινή απόσταση. Για όλους αυτούς τους λόγους η γαντόκουκλα δεν είναι εύκολη στο χειρισμό της από τα πολύ μικρά παιδιά, όμως τα μεγαλύτερα μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν και να εξασκηθούν στη χρήση της μέσα από πειραματισμούς και αυτοσχεδιασμούς.

Αυτός ο τύπος της κούκλας όμως έχει και πολλά πλεονεκτήματα, όπως η άμεση επαφή και ταύτιση του σώματος της κούκλας με το σώμα του χειριστή της, με αποτέλεσμα η κίνηση και η ζωντάνια του σώματος του παίκτη να μεταδίδεται κατευθείαν στην κούκλα. Η πνοή του κουκλοπαίκτη γίνεται πνοή της κούκλας. Η γαντόκουκλα είναι μια πολύ γρήγορη και ευκίνητη κούκλα, που περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία πολύπλοκων κινήσεων, που άλλου είδους κούκλες δεν έχουν. Η γαντόκουκλα μπορεί να πιάσει μικροαντικείμενα με τα χέρια της, να τα μεταφέρει, μπορεί να ψάξει, να ξεφυλλίσει ένα βιβλίο, να γράψει, να ξύσει τη μύτη της ή το κεφάλι της, μπορεί να λυγίσει τη μέση της, να στρέψει μόνο το κεφάλι της χωρίς να πρέπει να στρέψει όλο της το σώμα. Πολύ σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι ένας κουκλοπαίκτης μπορεί να κάνει μια ολόκληρη παράσταση χειριζόμενος μια ή και δύο κούκλες κάθε φορά, ταυτόχρονα.

β) Κούκλα με ξύλινο ραβδί Marota. Αυτός ο τύπος της κούκλας κινείται με ένα ξύλινο ραβδί, που διαπερνάει το σώμα και καταλήγει στο κεφάλι μέσα στο οποίο σφηνώνει και στερεώνεται, όπως μας αποκαλύπτει και το όνομά της, «Μαρότα», που σημαίνει σκήπτρο με κεφάλι. Αυτό το είδος της κούκλας αρχικά χρησιμοποιήθηκε από τους γελωτοποιούς, για να διασκεδάζουν οι βασιλιάδες, και αποτελούνταν από ένα ξύλινο ραβδί, πάνω στο οποίο ήταν στερεωμένο ένα κεφάλι με κωμική έκφραση, που φορούσε μόνο ένα περιλαίμιο με ένα κουδούνι, χωρίς σώμα. Αργότερα εξελίχθηκε και σήμερα έχει και σώμα.

Το κεφάλι της μαρότας είναι φτιαγμένο είτε από ένα ξύλινο μπαλάκι είτε από φελιζόλ είτε από χαρτοπολτό και είναι στερεωμένο σ' ένα ξύλο στρογγυλεμένο. Αυτό το ξύλο κρατάει ο παίκτης και κινεί την κούκλα, ενώ ο δείκτης και ο αντίχειράς του είναι τοποθετημένοι μέσα στα μανίκια του ριχτού φορέματος, που είναι μακρύ και καλύπτει την ξύλινη αυτή βέργα. Ένας άλλος τρόπος χειρισμού αυτής της κούκλας, είναι να χρησιμοποιηθούν και τα δύο χέρια του χειριστή ως εξής: το ένα του χέρι κρατάει το ξύλινο ραβδί κάτω από το φόρεμα της κούκλας συστρέφοντας το σώμα της, όταν χρειάζεται, και ο δείκτης και ο αντίχειρας του άλλου χεριού του τοποθετούνται μέσα στα δύο μανίκια του φορέματος της κούκλας, έτσι ώστε να κινούν τα χέρια της.

χέρι του το ραβδί που είναι στερεωμένο στο κεφάλι του ζώου, ενώ με το άλλο χέρι του κινεί το ραβδί που είναι στερεωμένο στα πίσω πόδια του ζώου.

Μια άλλη παραλλαγή της «μαρότας» είναι η αναδυόμενη κούκλα, που και αυτή στηρίζεται σε ξύλινο ραβδί, το οποίο όμως περνά από ένα χωνί που είναι στερεωμένο στο τελείωμα του φορέματος της κούκλας και παρέχει στην κούκλα τη δυνατότητα της εξαφάνισής της μέσα στο χωνί και της επανεμφάνισής της με τον κατάλληλο χειρισμό του ραβδιού. Η ιδιαιτερότητα αυτού του τύπου της κούκλας και το ξάφνιασμα που αυτή προκαλεί, την κάνει πάρα πολύ αγαπητή στα πολύ μικρά παιδιά της προσχολικής ηλικίας αλλά και στα μεγάλα βρέφη. Τα μεγαλύτερα παιδιά διασκεδάζουν πάρα πολύ εξαφανίζοντας και εμφανίζοντας την κούκλα, παίρνοντας άπειρα ερεθίσματα για αυτοσχεδιασμούς από αυτό το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της.

Πολλά είδη «μαρότας» κινούνται από περισσότερους του ενός χειριστές, άλλοι κινούν

«Μαρότες» υπάρχουν πολλών ειδών, οι οποίες παίζονται και με ανάλογο τρόπο. Έτσι, υπάρχουν οι «μαρότες» με δύο σταθερά χέρια ή με ένα σταθερό χέρι που είναι κινούμενο είτε από το χέρι του χειριστή, που μπαίνει μέσα στο μανίκι του φορέματος της κούκλας, είτε με ένα βοηθητικό σύρμα, που είναι στερεωμένο στην παλάμη της κούκλας, και το χειρίζεται ο κουκλοπαίκτης με το χέρι που δεν κρατάει το ξύλινο ραβδί. Υπάρχουν οι «μαρότες», που κατά τον παραπάνω τρόπο κινούν το ένα τους πόδι με βοηθητικό σύρμα ή ραβδί. Ένα άλλο είδος «μαρότας» είναι αυτό που έχει ταλαντευόμενα χέρια από σύρμα, που στερεώνονται στο κεντρικό ξύλινο ραβδί και κινούνται από μόνα τους, καθώς η κούκλα κινείται ή χορεύει, δίνοντας ένα πολύ ενδιαφέρον και πρωτότυπο αποτέλεσμα στην κίνησή της.

Με την τεχνική της «μαρότας» μπορούμε να φτιάξουμε και κούκλες – ζώα, όπου ο χειριστής κινεί την κούκλα κρατώντας με το ένα

το σώμα, άλλοι τα χέρια και άλλοι τα πόδια. Σ' αυτή την περίπτωση, για να επιτευχθεί η αρμονική κίνηση της κούκλας, απαιτείται μεγάλη εξάσκηση και συνεργασία για τον τέλειο συντονισμό όλων των χειριστών, που κινούν ταυτόχρονα την ίδια κούκλα. Αυτός ο τύπος της κούκλας παίζεται, όπως και η γαντόκουκλα, δηλαδή από κάτω, πάνω από το κεφάλι του χειριστή.

Το μεγάλο πλεονέκτημα της «μαρότας» είναι ότι μπορεί να κατασκευαστεί εύκολα από τα παιδιά με μια ποικιλία υλικών, αλλά και να παιχτεί εξίσου εύκολα. Έτσι αυτός ο τύπος κούκλας είναι ο πιο κατάλληλος για τα πιο μικρά παιδιά προσχολικής ηλικίας, γιατί: α) το χέρι του μικρού παιδιού είναι πολύ μικρό, για να κινήσει μια ολόκληρη κούκλα μόνο με τα δάκτυλά του και β) γιατί είναι αδέξιο ακόμη στις λεπτές κινήσεις του χεριού του. Έτσι, με αυτό τον

τύπο της κούκλας, ακόμη και το μικρό παιδί καταφέρνει να κινήσει εύκολα και άνετα το ξύλο, στο οποίο είναι στερεωμένο το κεφάλι της, γεγονός που το ενθαρρύνει να ερευνά και να ανακαλύπτει όλο και περισσότερους νέους τρόπους κίνησης της κούκλας του.

Επιπλέον, η «μαρότα» μπορεί να έχει πολύ μεγαλύτερο μέγεθος από τη γαντόκουκλα και έτσι να είναι ορατή από μεγαλύτερη απόσταση. Η «μαρότα» όμως δεν έχει την ευκινησία της γαντόκουκλας, είναι μια κούκλα με πιο αργή και περιορισμένη κίνηση, παρουσιάζει μια ακαμψία στο λαιμό, έτσι που δεν μπορεί να στρέψει συνήθως το κεφάλι της χωρίς να στρέψει μέρος του σώματός της, εκτός αν κάνουμε ειδική κατασκευή, ούτε μπορεί να λυγίσει τη μέση της και να σκύψει, εξαιτίας του ξύλινου ραβδιού. Βέβαια αυτό το πρόβλημα λύνεται αν χρησιμοποιήσουμε πιο κοντό ξύλινο ραβδί, που να φτάνει μέχρι τη μέση του

Μαριονέτα απλή με κεφάλι από πηλό.

σώματος της κούκλας, και χρησιμοποιηθεί περισσότερο σαν γαντόκούκλα. Παρ' όλα αυτά η «μαρότα» έχει τη δική της ξεχωριστή και ιδιαίτερη κίνηση, που της δίνει τη δική της προσωπικότητα. Εξάλλου σε μια κούκλα κουκλοθέατρου αυτό που μας ενδιαφέρει δεν είναι η πλήρης αντιγραφή της ανθρώπινης κίνησης. Η κούκλα έχει τη δική της ζωή, ζει στο δικό της ιδιαίτερο φανταστικό κόσμο που δεν έχει συμβατικά όρια και αυτό είναι τελικά που ασκεί αυτή τη μεγάλη γοητεία και μαγική επιρροή πάνω μας.

γ) Μαριονέτες. Είναι ολόσωμες κούκλες με κινούμενα μέλη, στα οποία η κίνηση δίνεται με νήματα. Το κεφάλι της κούκλας αυτής είναι φτιαγμένο από ξύλο, χαρτοπολτό, πηλό ή από άλλα υλικά. Το σώμα της είναι φτιαγμένο από ξύλο με αρθρώσεις, δέρμα, ύφασμα παραγεμισμένο με αφρολέξ, πηλό, χαρτοπολτό ή απλώς από σύρμα επενδυμένο. Από διάφορα σημεία του σώματος της κούκλας ξεκινούν σπάγγοι ή λεπτά νήματα που καταλήγουν σε ένα χειριστήριο, που κρατά ο μαριονετίστας πάνω από την κούκλα, από το οποίο ρυθμίζει την κίνηση της μαριονέτας κινώντας τα νήματα. Το χειριστήριο μπορεί να είναι απλά δύο ξύλα σε σχήμα σταυρού ή και περισσότερα, αλλά και πιο πολύπλοκο, ανάλογα με τον αριθμό των νημάτων που ανεβαίνουν σ' αυτό από τη μαριονέτα και σύμφωνα με τις ανάγκες της κίνησης που αυτά εξυπηρετούν.

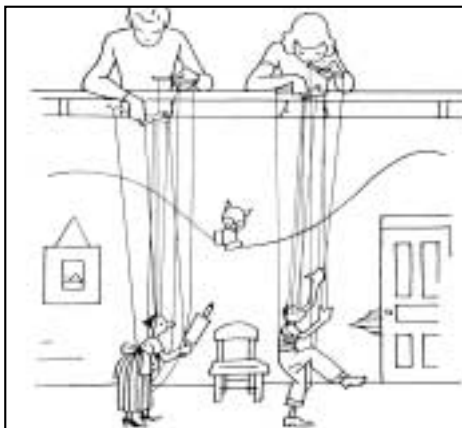
Η πιο απλή μαριονέτα μπορεί να έχει μέχρι και εννέα νήματα, από ένα σε κάθε πόδι, χέρι, ώμο, αυτιά, για τις κινήσεις του κεφαλιού, καθώς και στη ράχη, για να μπορεί να σκύβει. Υπάρχουν όμως και μαριονέτες που προορίζονται για πιο απαιτητικές παραστάσεις και θα πρέπει να έχουν πιο πολύπλοκη κίνηση, έτσι τέτοιου είδους μαριονέτες μπορεί να

έχουν και είκοσι και καμία φορά και περισσότερα νήματα. Η κίνηση τέτοιου είδους μαριονετών είναι εξαιρετικά πολύπλοκη και δύσκολη και απαιτεί από το μαριονετίστα μεγάλη επιδεξιότητα αλλά και καλή κατασκευή της μαριονέτας, έτσι ώστε οι κινήσεις της να είναι συντονισμένες και να δημιουργούν ένα αρμονικό σύνολο. Ένας πολύ καλός μαριονετίστας μπορεί να πετύχει μια εξαιρετικά ρεαλιστική και αρμονική κίνηση της μαριονέτας του, σε

σημείο που ο θεατής να ξεχάσει πώς όλη αυτή η δράση προέρχεται από μια κούκλα.

Πολλοί έχουν υμνήσει αυτή την αρμονία που αποπνέει η αέρινη κίνηση της μαριονέτας, που πολλές φορές προκλητικά φτάνει μέχρι τα όρια της τελειότητας. Σύμφωνα με το Γερμανό συγγραφέα Heinrich von Kleist, «το μηχανικό νευρόσπαστο όχι μόνο έχει μεγαλύτερη χάρη από το ανθρώπινο σώμα, αλλά αντίθετα ο άνθρωπος δεν είναι καν σε θέση να πλησιάσει το νευρόσπαστο» (Kleist H., 1982, σελ. 17).

**Σκηνή θεάτρου μαριονέτας.
Ο μαριονετίστας κινεί τα νήματα από πάνω.**

Φωτ.13 Μαριονέτες του Salzburg, ένας από τους πιο φημισμένους θιάσους μαριονέτας στον κόσμο

δ) Επίπεδες Φιγούρες. Πρόκειται για δισδιάστατες κούκλες χωρίς όγκο, καμωμένες από χαρτί ή χαρτόνι αλλά και από ύφασμα κολλημένο σε χαρτόνι. Αυτές οι φιγούρες μπορεί να παιχτούν, αφού στερεωθούν σ' ένα ξυλαράκι ή σύρμα. Αυτού του τύπου οι κούκλες κατασκευάζονται πολύ εύκολα και γρήγορα από τα παιδιά και μπορεί εξίσου εύκολα να παιχτούν κρατώντας το ξύλινο ή το συρμάτινο στήριγμα.

Οι φιγούρες μπορεί να ζωγραφιστούν από τα παιδιά πάνω σε χαρτί ή χαρτόνι ή να σχηματιστούν σε ύφασμα και στη συνέχεια να κοπούν. Μπορεί ακόμη να κοπούν και φωτογραφίες διαφόρων μεγεθών από εφημερίδες και περιοδικά και να κολληθούν επάνω σε χαρτόνια. Μ' αυτό τον τρόπο μπορούμε να αποκτήσουμε μια μεγάλη ποικιλία κουκλών που θα μπορούν οποιαδήποτε στιγμή να χρησιμοποιηθούν.

Οι πιο πολύπλοκες επίπεδες φιγούρες έχουν και κάποια αρθρωτά μέλη, τα οποία ο χειριστής κινεί με τη βοήθεια ενός σύρματος που είναι προσαρμοσμένο στο μέλος που κινεί.

Αυτού του είδους οι φιγούρες χρησιμοποιήθηκαν πολύ στην Αγγλία του 19ου αιώνα στα κουκλοθέατρα που απευθύνονταν στα παιδιά. Οι φιγούρες αυτές προέρχονταν από αντίτυπα χαρακτηριστικής μονόχρωμα αλλά και έγχρωμα. Μάλιστα κυκλοφορούσαν εκείνη την εποχή στο εμπόριο θεατρικά έργα μαζί με τις φιγούρες των ηρώων τους σαν παιχνίδι, που έδιναν στα παιδιά τη δυνατότητα να παίζουν στο σπίτι τους.

Οι επίπεδες φιγούρες παίζονται από κάτω κρατώντας τα ξύλινα ή συρμάτινα υποστηρίγματά τους.

ε) Κούκλα Bunraku. Αυτού του είδους οι κούκλες είναι ολόσωμες, σε μέγεθος γύρω στα 2/3 του φυσικού ανθρώπινου μεγέθους. Κάθε κούκλα Bunraku έχει τρεις χειριστές, οι οποίοι βρίσκονται πίσω από την κούκλα και την κινούν μπροστά στο κοινό. Ο κύριος χειριστής με το ένα χέρι του κινεί το κεφάλι της κούκλας, μέσω κάποιων νημάτων που είναι προσαρμοσμένα στην κούκλα και που της επιτρέπουν να κινεί όχι μόνο το κεφάλι αλλά και τα μάτια και τα φρύδια και με το άλλο χέρι του κινεί το δεξιό βραχίονα της κούκλας. Ο δεύτερος χειριστής κινεί το αριστερό χέρι της κούκλας και ο τρίτος τα πόδια της.

Ιαπωνικό κουκλοθέατρο με κούκλες «Bunraku»

Οι κούκλες αυτές χρησιμοποιούνται στο ιαπωνικό κουκλοθέατρο και η κατασκευή τους είναι περίτεχνη τόσο από την πλευρά της κατασκευής του προσώπου όσο και απ' την πλευρά των κοστούμιών που φορούν. Οι κουκλοπαίκτες της κούκλας bunraku εκπαιδεύονται πολλά χρόνια, προκειμένου να καταφέρουν να συντονιστούν για να πετύχουν την όσο πιο άρτια και αρμονική κίνηση της κούκλας.

Οι κούκλες αυτές χρησιμοποιούνται στο ιαπωνικό κουκλοθέατρο και η κατασκευή τους είναι περίτεχνη τόσο

από την πλευρά της κατασκευής του προσώπου όσο και απ' την πλευρά των κοστούμιών που φορούν. Οι κουκλοπαίκτες της κούκλας bunraku εκπαιδεύονται πολλά χρόνια, προκειμένου να καταφέρουν να συντονιστούν για να πετύχουν την όσο πιο άρτια και αρμονική κίνηση της κούκλας.

στ) Γιγαντόκουκλα. Είναι κούκλα ολόσωμη πολύ μεγάλου μεγέθους που ξεπερνά το ανθρώπινο φυσικό μέγεθος και είναι φτιαγμένη από διάφορα υλικά, όπως χαρτοπολτό, ξύλο κτλ. Αυτού του τύπου οι κούκλες στηρίζονται σε ένα βάθρο ή επιφάνεια που από κάτω έχει προσαρμοσμένα ροδάκια και ο/οι χειριστής/ές κινεί/ούν την κούκλα από πίσω.

Τέτοιου είδους κούκλες χρησιμοποιεί το αμερικάνικο θέατρο του Peter Shuman «Bread and Puppet», στο οποίο τις περισσότερες φορές παίζουν στην παράσταση ισότιμα άνθρωποι – ηθοποιοί και κούκλες – ηθοποιοί.

Εδώ στην Ελλάδα το «θέατρο της κούκλας» του Τάκη και της Μίνας Σαρρή το 1998 παρουσίασε την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή με γιγαντόκουκλες.

Γιγαντόκουκλα με δύο χειριστές.

ζ) Δακτυλόκουκλα. Αυτή η κούκλα είναι φτιαγμένη είτε από ύφασμα είτε από χαρτόνι ή χαρτί και προσαρμόζεται στο δάκτυλο του παίχτη από μια τρύπα που έχει στο κάτω μέρος της. Αυτός ο τύπος της κούκλας είναι κατάλληλος για όλα τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Φτιάχνεται γρήγορα και εύκολα και η κούκλα κινείται με την κίνηση του δακτύλου. Κάθε δάκτυλο μπορεί να είναι μια ξεχωριστή κούκλα. Αυτού του είδους οι κούκλες μας επιτρέπουν να φτιάξουμε και συνθέσεις. Έτσι τα δάκτυλα του ενός χεριού μπορεί να φτιάχνουν μια οικογένεια, ενώ τα δάκτυλα του άλλου χεριού ένα δάσος με τα δέντρα, τις πεταλούδες, τις μέλισσες ή άλλα ζώα. Έτσι μπορούμε να δώσουμε μια ολόκληρη παράσταση μόνο με τα χέρια μας. Αυτές οι κούκλες μπορεί να παιχτούν είτε με τον παίκτη κρυμμένο πίσω από μία κουρτίνα ή ένα παραβάν, από κάτω, με τα χέρια υψωμένα πάνω απ' το κεφάλι του είτε φανερά κρατώντας ο παίκτης τις κούκλες μπροστά του.

Δακτυλόκουκλες από χαρτόνι.

Δακτυλόκουκλες σε γάντι.

η) Φιγούρες του θεάτρου σκιών. Το κουκλοθέατρο σκιών είναι ένα ιδιαίτερο είδος κουκλοθέατρου. Οι φιγούρες αυτού του τύπου είναι επίπεδες, έχουν αρθρωτά μέλη τα οποία κινούνται με ξυλαράκια ή σύρματα, τα οποία είναι προσαρμοσμένα σ' αυτά. Η ιδιαιτερότητα αυτής της φιγούρας βρίσκεται στο ότι μας ενδιαφέρει η σκιά της, οπότε είναι ανάλογος και ο τρόπος της κατασκευής της αλλά και της παρουσίας της.

Οι φιγούρες του κουκλοθέατρου σκιών είναι συνήθως φτιαγμένες από δέρμα ή άλλο αδιαφανές υλικό, όπου ζωγραφίζονται ή χαράζονται και αφαιρούνται κάποια στοιχεία, όπως είναι οι φιγούρες του Μπαλί, της Ιάβας, της Ταϊλάνδης κτλ. Όμως μπορεί να είναι φτιαγμένες και από διαφανή υλικά, όπως δέρματα ξυσμένα, χοντρές ζελατίνες κ.ά., όπως οι φιγούρες του Καραγκιόζη στην Ελλάδα και στην Τουρκία, οι φιγούρες της Κίνας και της Ινδίας, που είναι περίτεχνα φτιαγμένες.

Οι φιγούρες του κουκλοθέατρου σκιών κινούνται βασικά μ' ένα ξύλινο ραβδί ή σύρμα, που είναι προσαρμοσμένο στη μέση της φιγούρας και κρατιέται από το χειριστή με τέτοιο τρόπο, ώστε το ραβδί και η φιγούρα να σχηματίζουν ορθή γωνία.

Οι φιγούρες παίζονται πίσω από ένα τεντωμένο λευκό πανί ακουμπώντας πάνω σ' αυτό και φωτίζονται από πίσω, με αποτέλεσμα στο μπροστινό μέρος του πανιού να σχηματίζονται οι σκιές τους.

13.5 Οι κούκλες του κουκλοθέατρου στον παιδικό σταθμό

Μια κούκλα κουκλοθέατρου δεν είναι ένα παιχνίδι, μια κοινή κούκλα ούτε ένα κομψοτέχνημα. Δεν είναι τίποτα, ώσπου να γίνει ένας ηθοποιός, ώσπου να ζωντανέψει.

Απ' την άλλη πλευρά, μας ενδιαφέρει πολύ να δώσουμε στα παιδιά προσχολικής ηλικίας την ευκαιρία να εξερευνήσουν τα υλικά και τα ανακαλύψουν, να προβληματιστούν, να πειραματιστούν και τέλος να εκφραστούν και μέσα απ' την κατασκευή της κούκλας, που αργότερα, αυθόρμητα θα ζωντανέψουν προβάλλοντας τον εσωτερικό εαυτό τους, μια και η κούκλα από μόνη της οδηγεί αυτόματα σ' αυτή την εκφραστική διαδικασία. Έτσι η κούκλα του κουκλοθέατρου παρέχει εκφραστικές δυνατότητες και μέσα απ' τη διαδικασία της κατασκευής της αλλά και τη διαδικασία της εμπύχωσης της. Και οι δύο είναι διαδικασίες που εξυπηρετούν τους στόχους της

Δακτυλόκουκλες από άχρηστο υλικό.

αγωγής, γι' αυτό και είναι πολύ σημαντικές.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, μπορούμε να μετατρέψουμε σε κούκλα πολλά αντικείμενα, αρκεί να χρησιμοποιήσουμε τη φαντασία μας και να δώσουμε στα παιδιά τα κατάλληλα ερεθίσματα, που θα διεγείρουν την εφευρετικότητά τους, πάντα μέσα σε μια ατμόσφαιρα χαράς, αποδοχής, και δημιουργίας.

Μπορούμε ακόμη να μεταμορφώσουμε την παλάμη μας σε πρόσωπο, αν ζωγραφίσουμε πάνω της τα χαρακτηριστικά του προσώπου. Επίσης, με τον ίδιο τρόπο μπορούμε να μεταμορφώσουμε τα πέντε δάκτυλά μας σε πέντε κούκλες. Και η πατούσα μας ή η κοιλιά μας μπορούν να γίνουν κούκλες, διαδικασία που βοηθά και στην κατανόηση της έννοιας του σώματος.

Το μανίκι του πουλόβερ μας ή το κασκόλ μας ή μια παλιά κάλτσα μπορούν να μεταμορφωθούν σε κούκλες, εάν τους κάνουμε έναν κόμπο που θα αντιπροσωπεύει το κεφάλι της κούκλας.

Κούκλες μπορούμε να φτιάξουμε αξιοποιώντας διάφορα άχρηστα υλικά, όπως χάρτινα κουτιά και χαρτοσακούλες, τενεκεδάκια, μπουκάλια πλαστικά, σφουγγάρια, ξύλινες κουτάλες, σουρωτήρια, κάλτσες, σκοινιά, σπόγγους, υφάσματα, παλιά ρούχα, ταβανόβουρτσες κ.ά. Μπορούμε ακόμη να μετατρέψουμε σε κούκλες φρούτα ή λαχανικά (μήλα, πορτοκάλια, καρότα, πατάτες, μελιτζάνες κ.ά.), εάν τους κολλήσουμε ή ζωγραφίσουμε χαρακτηριστικά προσώπου και κάνουμε μια τρύπα στο κάτω μέρος τους, για να προσαρμόσουμε μια ξύλινη βέργα.

Οι μεταμορφώσεις αυτές φαντάζουν μαγικές στα μάτια των παιδιών και τους διεγείρουν τη φαντασία. Βέβαια μπορούμε να φτιάξουμε και διάφορους τύπους κούκλας κουκλοθέατρου, απ' αυτούς που έχουμε αναφέρει στο αντίστοιχο κεφάλαιο, αρκεί να τις προ-

Διάφορα είδη κούκλας κουκλοθέατρου (γαντόκουκλα από κάλτσα, δακτυλόκουκλες, κούκλα από καρότο κ.ά.).

σαρμόσουμε στις δυνατότητες των παιδιών, που απορρέουν τόσο από την ηλικία και το στάδιο ανάπτυξης στο οποίο βρίσκονται όσο και από την ατομική εξέλιξη του κάθε παιδιού.

Εάν στερεώσουμε ένα ρολό από χαρτί κουζίνας ή χαρτί υγείας στο άνοιγμα μιας μάσκας από χαρτοσακούλα, φτιάχνουμε μια κούκλα.

13.6 Κατασκευή διαφόρων τύπων κούκλας κουκλοθέατρου

α) Το σώμα μας. Οι πρώτες κούκλες που μπορούμε να φτιάξουμε μαζί με τα παιδιά έχουν ως βασικό υλικό τα διάφορα μέλη του σώματός μας. Η πρώτη κούκλα μας λοιπόν είναι το χέρι μας. Η παλάμη μας μπορεί να μεταμορφωθεί σε ένα πρόσωπο εάν ζωγραφίσουμε τα χαρακτηριστικά του πάνω της με μη τοξικά χρώματα, όπως μαρκαδόρους, χρώματα μακιγιάζ, δακτυλομπογιές κ.ά. Ακόμη μπορούμε να κόψουμε τα χαρακτηριστικά και τα αξεσουάρ της κούκλας μας από χρωματιστά αυτοκόλλητα χαρτάκια και να τα κολλήσουμε. Μπορούμε επίσης να κολλήσουμε, να ζωγραφίσουμε ή να τοποθετήσουμε διάφορα αξεσουάρ, για να ομορφύνουμε την κούκλα μας, όπως να δέσουμε μια κορδέλα στα μαλλιά της ή να κολλήσουμε ένα ζωγραφισμένο κομμάτι εφημερίδας ή χαρτί γκοφρέ γύρω από τον καρπό του χεριού μας, δημιουργώντας ένα πανέμορφο φόρεμα για την κούκλα μας. Στη συνέχεια, εάν κολλήσουμε ένα φιόγκο από χαρτί γκοφρέ στον καρπό μας της χαρίζουμε ένα πολύ κομψό παπιγιόν. Κατά τον ίδιο τρόπο μπορούμε, μεταμορφώνοντας και το άλλο μας χέρι σε ένα άλλο πρόσωπο με τη βοήθεια του φίλου ή της φίλης

μας, να έχουμε δύο κούκλες και είμαστε έτοιμοι. Η παράσταση αρχίζει!

Αν ζωγραφιστεί, η έξω πλευρά της παλάμης μας μπορεί να μεταμορφωθεί σ' ένα ολόσωμο ανθρωπάκι με δύο πόδια, που θα είναι τα δύο δάκτυλά μας, ο δείκτης και ο μέσος και, για δεξ! Αυτό το ανθρωπάκι περπατάει, πηδάει και χορεύει, μπορεί να κάνει και ακροβατικά, αν προσπαθήσει.

Συνεχίζοντας με τις άπειρες δυνατότητες του χεριού μας το κάθε δάκτυλό μας μπορεί να γίνει ένα ξεχωριστό πρόσωπο, έτσι μπορούμε να φτιάξουμε μια οικογένεια με τη μητέρα, τον πατέρα με τα χοντρά μουστάκια, τα παιδιά και το μωρό, τον παππού και τη γιαγιά και, αν δε μας φτάνει το ένα χέρι, έχουμε άλλο ένα και, με τη βοήθεια των φίλων μας, θα φτιάξουμε και τα ζώα της οικογένειας, το σκύλο μας και τη γατούλα τη χαδιάρη, γιατί εμείς στην οικογένειά μας αγαπάμε πολύ τα ζώα.

Όλα αυτά μπορούμε να τα ζωγραφίσουμε ή να κολλήσουμε τα χαρακτηριστικά και τα αξεσουάρ που χαρακτηρίζουν κάθε κούκλα. Έτσι μπορούμε στη μαμά να δέσουμε ένα φουλάρι, στον παππού να φορέσουμε ένα καπέλο, στη γιαγιά ένα σάλι και ό,τι άλλο μπορούμε να φανταστούμε πως θα ομορφύνει τις κούκλες μας. Εμπρός λοιπόν για την παράσταση: « Η οικογένεια του Γιώργου και της Ελένης ξεκινά για μια βόλτα στο πάρκο....».

Τα δύο μας χέρια με τους κατάλληλους σχηματισμούς και προσθήκες μπορούν να γίνουν πουλιά, βατράχια, ψάρια και άλλα ζώα. Έτσι, αν ακουμπήσουμε τους δύο αντίχειρές μας λυγισμένους με τις παλάμες προς τα κάτω και ανοίξουμε τα υπόλοιπα δάκτυλα των χεριών μας, αφού προηγουμένως έχουμε ζωγραφίσει ή κολλήσει μάτια στους δύο αντίχειρές μας, στα σημεία που έχουν λυγίσει, έχουμε έναν κάβουρα έτοιμο να εξερευνησει το χώρο περπατώντας με το χαρακτηριστικό του βάδισμα.

Ολόκληρο το χέρι μας, από τον αγκώνα και κάτω, μπορεί να μεταμορφωθεί σε φίδι έχοντας σαν κεφάλι και στόμα την παλάμη μας. Το στομάχι και η κοιλιά μας γίνονται μια κούκλα, αν κολλήσουμε πάνω τους τα χαρακτηριστικά του ανθρώπου ή του ζώου που θέλουμε. Όπως η παλάμη μας μεταμορφώνεται σε κούκλα, με τον ίδιο τρόπο μπορεί να μεταμορφωθεί και η πατούσα μας. Έτσι μπορούμε να παίξουμε κουκλοθέατρο με τις πατούσες μας ή να παίξουν οι πατούσες με τις παλάμες.

Αυτές οι μεταμορφώσεις των μελών του σώματός μας είναι πολύ διασκεδαστικές, ενθουσιάζουν τα παιδιά και τα παροτρύνουν να εκφράζουν συνεχώς πρωτότυπες ιδέες καλλιεργώντας τους τη δημιουργική σκέψη.

Με τις παραπάνω δραστηριότητες τα παιδιά, εκτός του ότι καλλιεργούν την προσωπική τους κίνηση, εξασκούν και τους λεπτούς τους χειρισμούς μέσα από αυθόρμητες κινήσεις. Είναι πολύ σημαντικό να βοηθούμε τα παιδιά να βρίσκουν και άλλους τρόπους να εκφράζουν τα συναισθήματα ή τις ιδέες τους πέρα από το λόγο. Το σώμα λοιπόν γίνεται ένα εκφραστικό μέσο, ενώ παράλληλα το παιδί έρχεται σε συνειδητή επαφή με τα μέλη του και διευκολύνεται στη σωματογνωσία, μια έννοια που για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας δεν είναι αυτονόητη, ούτε έχει κατακτηθεί πλήρως.

Η ατμόσφαιρα αποδοχής και ελευθερίας, ώστε να κάνουμε πράγματα που απαγορεύονται, όπως να περπατήσουμε ξυπόλυτοι και να βάψουμε το σώμα μας, βοηθάει επίσης τα

κούκλες από άχρηστο υλικό

λάσσης, τα παιχνίδια του νερού. Οι παραπάνω δραστηριότητες λοιπόν ικανοποιούν αυτές τις έμφυτες ανάγκες των παιδιών, γεγονός που κάνει αυτές τις δραστηριότητες ακόμη πιο αγαπητές στα παιδιά.

β) Τα φρούτα και τα λαχανικά. Κούκλες μπορούμε να φτιάξουμε πολύ απλά και γρήγορα χρησιμοποιώντας διάφορα προϊόντα της φύσης. Έτσι, φρούτα, λαχανικά και καρποί είναι οι πρώτες κούκλες με όγκο, ενώ τα φύλλα και οι φλούδες των δέντρων μας βοηθούν να φτιάξουμε επίπεδες φιγούρες. Ένα μήλο, ένα πορτοκάλι, ένα λεμόνι, μια πατάτα, μια μελιτζάνα, μια πιπεριά, ένα κολοκύθι ή μία κολοκύθα μεταμορφώνονται σε κούκλες «μαρότες», αν ζωγραφίσουμε ή κολλήσουμε πάνω τους συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Νήματα ή λωρίδες χαρτιού, κομμένες φλούδες πορτοκαλιού ή ακόμη και αγριόχορτα, μπορεί να γίνουν μαλλιά που θα στερεωθούν με πινέζες. Οι πινέζες με στρογγυλή άκρη μπορεί να γίνουν μάτια ή δόντια. Στο κάτω μέρος του φρούτου ή του λαχανικού μπηγούμε ένα ξυλαράκι από σουβλάκι, πάνω στο οποίο μπορούμε να προσαρμόσουμε φόρεμα από χαρτί γκοφρέ ή κουρελάκια. Μπορούμε ακόμη, να στερεώσουμε με ταινία πάνω στο ξυλαράκι ένα παντελόνι και μια μπλούζα κομμένα από χαρτί και η «μαρότα» μας είναι έτοιμη.

Το πλεονέκτημα με αυτού του είδους τις κούκλες είναι ότι εκμεταλλευόμαστε το σχήμα του φρούτου ή του λαχανικού, το οποίο μας παραπέμπει στη φιγούρα που θα φτιάξουμε και στο χαρακτήρα που θα δώσουμε στην κούκλα. Έτσι με μια μεγάλη χοντρή πατάτα φτιάχνουμε τον κύριο Πατατάκο, που είναι γελαστός και καλοφαγάς, ενώ με ένα μακρύ καρότο μπορούμε να φτιάξουμε μια ολόσωμη κούκλα, τον κύριο Καρότιο, στον οποίο προσθέτουμε πόδια και χέρια από οδοντογλυφίδες και ένα μυτερό καπέλο όσο για την κυρία Μελιτζανίδου, είναι μια έξοχη μαγείρισσα. Αν κόψουμε σε φέτες ένα καρότο, κάνουμε μια τρυπούλα στο κέντρο κάθε φέτας και περάσουμε από μέσα σπάγγο ή λεπτό σύρμα, μπο-

πιο δειλά και φοβισμένα παιδιά να δοκιμάσουν και να πειραματιστούν, να αφήσουν τη φαντασία τους να καλπάσει και να εκφραστούν ελεύθερα χωρίς το φόβο της λογοκρισίας.

Τα παιδιά, στο πλαίσιο της εξερεύνησης του καινούργιου γι' αυτά κόσμου, έχουν την τάση να τα ψάχνουν όλα με τα χέρια τους, ενθουσιάζονται με το ανακάτεμα της μπογιάς, της

ρούμε να φτιάξουμε μια κάμπια που θα έχει ένα πράσινο κεφάλι κομμένο από μια πιπεριά, πάνω στην οποία θα είναι κολλημένα τα χαρακτηριστικά του προσώπου της. Το μειονέκτημα αυτών των κουκλών είναι ότι δεν κρατούν πολύ, όμως δίνει στα παιδιά την ευκαιρία να φτιάξουν νέες διαφορετικές κούκλες με αυτά τα υλικά καλλιτεργώντας τη δημιουργικότητά τους.

γ) Άχρηστα υλικά. Πολλά υλικά, τα οποία δε χρησιμοποιούμε πια και τα προορίζουμε για τα σκουπίδια, μπορούν να μεταμορφωθούν σε θαυμάσιες κούκλες κουκλοθέατρου. Τα υλικά αυτά είναι πάρα πολλά, αρκεί να διαθέτουμε φαντασία. Παρακάτω θα αναφέρουμε ενδεικτικά μερικά απ' αυτά. Όμως μπορούμε να ανακαλύψουμε άλλα τόσα και ακόμη περισσότερα.

– Κούκλες από πλαστικά μπουκάλια

Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μπουκάλια, μικρά και μεγάλα, σε διάφορα σχήματα και χρώματα, από συσκευασίες τροφίμων, καλλυντικών, σαμπουάν ή απορρυπαντικών, (όχι όμως από συσκευασίες τοξικών υλικών). Αφού πλύνουμε καλά τα μπουκάλια, μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε. Το μπουκάλι θα αποτελέσει το κεφάλι της κούκλας το οποίο μπορούμε να το αφήσουμε όπως είναι ή να το ντύσουμε με χαρτί ή ύφασμα. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου της τα ζωγραφίζουμε ή τα κολλάμε. Τα υλικά που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε γι' αυτό το σκοπό είναι αυτοκόλλητα, χαρτάκια, κουμπιά, καπάκια, μπαλάκια από φελιζόλ, λαστιχένια, κοκαλάκια για τα μαλλιά ή φελλούς. Για μαλλιά κολλάμε νήματα πλεξίματος, κουρελάκια κομμένα σε λωρίδες, φτερά από ξεσκονιστήρι ή σύρμα για τα πιάτα. Στη συνέχεια μπορούμε να προσθέσουμε καπέλο, γυαλιά ηλίου, μαντίλια κτλ. Ο λαιμός του μπουκαλιού αποτελεί το λαιμό της κούκλας, γύρω από το οποίο στερεώνουμε το φόρεμά της, που μπορεί να είναι φτιαγμένο, είτε από χαρτί γκοφρέ είτε από ένα μεγάλο ύφασμα, έτσι ώστε να κρύβεται το χέρι μας. Αν θέλουμε μπορούμε να φτιάξουμε ένα κανονικό φόρεμα με τα χέρια. Για να κινήσουμε την κούκλα, βάζουμε το δείκτη του χεριού μας μέσα στο άνοιγμα του μπουκαλιού.

Κούκλα από άχρηστο υλικό.

- Κούκλες από πλαστικά και χάρτινα ποτήρια, πιάτα, τενεκεδάκια από καφέ και αναψυκτικά, πλαστικά κουτάλια και πιρούνια, χάρτινες συσκευασίες από γάλα και χυμούς

Τα χάρτινα και τα πλαστικά ποτήρια αποτελούν ιδανικά υλικά για κατασκευή κουκλών σε μορφή ζώων αλλά και ανθρώπων. Το ποτήρι το χρησιμοποιούμε όπως είναι ή το ντύνουμε με χαρτί, πανί ή μια παλιά κάλτσα και στη συνέχεια το ζωγραφίζουμε ή κολλάμε τα χαρακτηριστικά του προσώπου στον πάτο του ποτηριού, όπως μάτια και μουστάκια από χαρτί ή ύφασμα, υπέροχα χαρτονένια αυτιά σε διάφορα σχήματα. Μπορούμε επίσης να κολλήσουμε πάνω στο σώμα της κούκλας μας φτερά, νήματα, κουρελάκια, χαρτάκια ή βαμβάκι.

Η κούκλα αυτή κινείται, εάν βάλουμε το χέρι μας ή κάποια δάκτυλα του χεριού μας μέσα στο άνοιγμα του ποτηριού. Ακόμη, αν ρίξουμε ένα ύφασμα στο χέρι μας απ' τον καρπό και πάνω, θα έχουμε ένα είδος φορέματος ανάλογα με το πρόσωπο που έχουμε φτιάξει, εάν όμως προσαρμόσουμε ένα ξυλάκι, η κούκλα μπορεί να γίνει και «μαρότα». Κατά τον ίδιο τρόπο, μπορούμε να έχουμε μια κούκλα «μαρότα», αν κολλήσουμε ή ζωγραφίσουμε τα χαρακτηριστικά ενός προσώπου σ' ένα πιάτο και προσθέσουμε τα αξεσουάρ και ένα ξυλάκι. Μπορούμε επίσης, αν θέλουμε, να τσαλακώσουμε κάποια σημεία του χάρτινου πιάτου, για να κάνουμε την κούκλα μας πιο εκφραστική. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και με τα μανταλάκια, τα πιρουνάκια από πλαστικό, καθώς και για τα τενεκεδάκια ή τα άδεια ρολά από χαρτί υγείας. Οι χάρτινες συσκευασίες από γάλα ή από χυμό μπορούν να γίνουν πολύ πρωτότυπες γαντόκουκλες, αν κόψουμε ένα άνοιγμα από κάτω, έτσι ώστε να βάζουμε το χέρι μας μέσα και να κινούμε από εκεί την κούκλα. Αν μάλιστα κάνουμε και δύο τρύπες στα πλάγια, χωράνε και τα δύο δάκτυλά μας που βγαίνουν από τις τρύπες και αποτελούν τα χέρια της κούκλας. Αφού πλύνουμε τα κουτιά, τα ντύνουμε με χαρτί ή τα χρωματίζουμε, στη συνέχεια, αφού στεγνώσουν, προσθέτουμε τα χαρακτηριστικά του προσώπου και τα αξεσουάρ ανάλογα με τη φαντασία μας.

Κούκλες από ξύλινες κουτάλες.

- Κούκλες από ξύλινες κουτάλες, σουρωτήρια, μυγοσκοτώστρες, πιναχτήρια, σκούπες, βούρτσες, φαρδιά πινέλα, ψάθινες βεντάλιες

Απ' όλα τα παραπάνω υλικά μπορούμε να φτιάξουμε κούκλες «μαρότες», αφού ήδη έχουν το χερούλι, που μας βοηθά να κινούμε την κούκλα. Με ξύλινες κουτάλες μπορούμε να φτιάξουμε πολύ απλές κούκλες αλλά και πιο πολύπλοκες.

Έτσι, τα πιο μικρά παιδιά μπορούν να βάψουν την ξύλινη κουτάλα από την πλευρά που κάνει καμπύλη, να ζωγραφίσουν ή να κολλήσουν κατευθείαν πάνω στο ξύλο τα

χαρακτηριστικά του προσώπου της κούκλας αλλά και τα μαλλιά της. Για φόρεμα μπορούν απλώς να δέσουν στο λαιμό της κουτάλας με μια κορδέλα ένα μακρύ κομμάτι ύφασμα ή χαρτί γκοφρέ και η «μαρότα» μας είναι έτοιμη. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να φτιάξουν μια πιο πολύπλοκη «μαρότα», ντύνοντας την κουτάλα με ύφασμα, τσόχα ή κάλτσα. Μπορούν επίσης, αν θέλουν, στο κοίλο μέρος της κουτάλας να τοποθετήσουν βαμβάκι και μετά να κολλήσουν από πάνω ένα κομμάτι τουλουπάνι με ατλακόλ, μ' αυτό τον τρόπο το κεφάλι θα στρογγυλέψει και επιπλέον θα μπορούν να κολλήσουν πάνω στο τουλουπάνι πιο πολλά και πλούσια μαλλιά.

Οι παιδαγωγοί, όταν κατασκευάζουν τέτοιου είδους κούκλα, μπορούν να ράψουν τα μαλλιά πάνω στο τουλουπάνι, για να στερεωθούν καλύτερα. Το φόρεμά της μπορούν να το φτιάξουν κανονικό με χέρια και να το κολλήσουν ή να το δέσουν στο λαιμό της κουτάλας. Το αποτέλεσμα δε θα θυμίζει καθόλου το αρχικό υλικό της κούκλας μας.

Με τον ίδιο τρόπο μπορούμε να φτιάξουμε «μαρότες» με το χτυπητήρι που τινάζουμε τα χαλιά, με τη μυγосκοτώστρα και με την ψάθινη βεντάλια. Το σουρωτήρι μάς δίνει πολλές δυνατότητες για κατασκευές κούκλας, μια και αν τοποθετήσουμε από την εσωτερική του πλευρά νήματα πλεξίματος, σφουγγάρι, χαρτιά, ή βαμβάκι και το καλύψουμε με μια κάλτσα νάιλον, θα έχουμε ένα ολοστρογγύλο κεφάλι, που μας βοηθάει να φτιάξουμε διάφορες φιγούρες ανθρωπινων αλλά και ζώων. Ακόμη μας δίνει τη δυνατότητα να παίξουμε με τους όγκους, εάν προσθέσουμε μέσα στη νάιλον κάλτσα, η οποία βοηθά στη σταθεροποίηση των όγκων, βαμβάκι ή σφουγγάρι για μάγουλα, μάτια και πηγούνι. Η υπόλοιπη διαδικασία είναι ίδια με τις προηγούμενες κατασκευές.

Οι σκούπες, οι βούρτσες, τα φαρδιά πινέλα και οι σφουγγαρίστρες είναι αντικείμενα που μας δίνουν πολύ εντυπωσιακές και πρωτότυπες κούκλες και επιπλέον εξάπτουν πολύ τη φαντασία μας. Το 1979 το «θέατρο της κούκλας» των Τ. & Μ. Σαρρή ανέβασε ολόκληρη παράσταση με κούκλες καμωμένες αποκλειστικά από τα παραπάνω αντικείμενα

Κούκλα από ξύλινη κουτάλα.

με τίτλο «Βούρτσες, σκούπες και πινέλα είμαστε όλοι μας μια τρέλα», των Τ. Σαρρή και Ειρ. Ψαρέλλη. Το πιο εντυπωσιακό με αυτές τις κούκλες είναι πως έχουν ήδη μαλλιά. Ιδιαίτερα στις σφουγγαρίστρες μπορούμε να κάνουμε και διάφορα χτενίσματα.

“Βούρτσες, σκούπες και πινέλα είμαστε όλοι μας μια τρέλα”.

Τ. Σαρρή και Ειρ. Ψαρέλλη.

— Κούκλες από σφουγγάρια, αφρολέξ και νάϋλον κάλτσες

Από σφουγγάρια μπορούμε να φτιάξουμε κούκλες διαφόρων μεγεθών και σχημάτων. Το σφουγγάρι μπορούμε να το κόψουμε, να το ζουλήξουμε, γενικά να του δώσουμε διάφορα σχήματα, αρκεί να δέσουμε κάποια σημεία του, όπως π.χ. να δέσουμε τις δύο γωνίες ενός τετράγωνου σφουγγαριού, φτιάχνοντας τα αυτιά μιας γάτας. Για τα χαρακτηριστικά του προσώπου, εκτός απ’ όλα τα άλλα υλικά που μπορούμε να κολλήσουμε, μπορούμε να παίξουμε και με τους όγκους του ίδιου υλικού, π.χ. μπορούμε να κόψουμε κομμάτια σφουγγαριού στα σχήματα που θέλουμε και να τα κολλήσουμε στο σφουγγάρι – κεφάλι, κολλάμε λοιπόν μάτια, μάγουλα, στόμα κ.ά. με βενζινόκολλα¹.

¹ Η χρήση της βενζινόκολλας απευθύνεται μόνο σε παιδαγωγούς.

Με το σφουγγάρι, έχουμε τη δυνατότητα να φτιάξουμε κούκλα που ανοιγοκλείνει το στόμα της. Παίρνουμε δηλαδή ένα άλλο σφουγγάρι και αφού του δώσουμε το σχήμα του στόματος που θέλουμε (πάπια, σκύλος, βάτραχος κ.ά.), κάνουμε μια χαρακιά στη μέση του σφουγγαριού χωρίς να φτάσουμε μέχρι το τέλος και έπειτα το κολλάμε στο βασικό σφουγγάρι που είναι το κεφάλι, από την άκοπη πλευρά. Την κούκλα αυτή την κινούμε είτε σαν «μαρότα» τρυπώντας και τοποθετώντας στο κάτω μέρος του κεφαλιού ένα ξυλαράκι είτε κρατώντας την από πίσω, οπότε έχουμε τη δυνατότητα πιέζοντας το σφουγγάρι η κούκλα ν' ανοιγοκλείνει το στόμα της.

Με τον ίδιο τρόπο μπορούμε να φτιάξουμε κούκλες από μεγάλα ή μικρά κομμάτια αφρολέξ. Αφού κόψουμε με το ψαλίδι το αφρολέξ, του δίνουμε το βασικό σχήμα του κεφαλιού που θέλουμε και μετά είτε με αφαίρεση είτε με επικόλληση κομματιών δίνουμε χαρακτηριστικά στην κούκλα. Στη συνέχεια, αφού της κολλήσουμε μαλλιά και προσθέσουμε και ρούχα, η κούκλα μας είναι έτοιμη.

Το σφουγγάρι αλλά και το αφρολέξ μπορούμε να τα βάψουμε χρησιμοποιώντας πάλι σφουγγάρι βουτηγμένο σε μπογιά που μπορεί να είναι τέμπερα ή και πλαστικό. Αν δεν θέλουμε να φαίνεται το σφουγγάρι ή το αφρολέξ και αφού θα είναι έτοιμο το πρόσωπο της κούκλας με τις αφαιρέσεις και τις επικολλήσεις επιπλέον κομματιών, μπορούμε να το ντύσουμε, είτε με νάilon καλσόν είτε με κομμάτια γάζας, κολλώντας τα με ελαφριά στρώση βενζινόκολλας. Μετά το στέγνωμα βάφουμε το πρόσωπο με τον τρόπο που περιγράψαμε παραπάνω.

Κούκλες από άχρηστο υλικό.

Οι πιο πολύπλοκες από τις κατασκευές με σφουγγάρι και αφρολέξ που απαιτούν χρήση ψαλιδιού ή κοπιδιού, καθώς και τη χρήση βενζινόκολλας, δεν ενδείκνυνται για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, αλλά για τις/τους παιδαγωγούς. Τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν κόλλα ρευστή, τύπου ατλακόλ.

Αντίθετα, οι κούκλες από νάilon κάλτσες μπορούν άνετα να κατασκευαστούν από τα παιδιά με μεγάλη ευκολία. Γεμίζουμε μια νάilon κάλτσα με παλιά πανιά ή κομμάτια σφουγγαριού, αφρολέξ ή βαμβάκι ή άλλες κάλτσες, έτσι ώστε να σχηματίσουμε ένα κεφάλι στο μέγεθος που επιθυμούμε. Αφού την παραγεμίσουμε βάζουμε μέσα ένα ξυλαράκι στρογγυλό και δένουμε καλά την παραγεμισμένη κάλτσα μας γύρω απ' αυτό φροντίζοντας να μην σπρώξουμε πολύ το ξύλο και βγει από την πάνω πλευρά. Κατόπιν ζωγραφίζουμε ή κολλάμε τα χαρακτηριστικά του προσώπου και τα μαλλιά, ντύνουμε την κούκλα μας και άλλη μια «μαρότα» είναι έτοιμη να ζωντανέψει.

— Κούκλα μαρότα από μπαλάκι φελιζόλ

Τα μπαλάκια από φελιζόλ δίνουν τη δυνατότητα στα παιδιά να επιλέξουν ανάμεσα σε διάφορα μεγέθη για την κατασκευή του κεφαλιού, να φτιάξουν κούκλες μικρές ή μεγάλες, αλλά και να πειραματιστούν εφευρίσκοντας νέους τρόπους έκφρασης μέσα από την αλληλεπίδρασή τους με νέα υλικά. Ένα άλλο πλεονέκτημα αυτού του υλικού είναι το ότι είναι ελαφρύ, γεγονός που κάνει την κούκλα ευκολότερη στη χρήση. Επιπλέον, το υλικό αυτό μας παρέχει τη δυνατότητα να πειραματιστούμε, δίνοντας στην κούκλα μας ποικίλους χαρακτήρες, πριν αποφασίσουμε τελικά ποιον χαρακτήρα θέλουμε να έχει, αφού μπορούμε με ευκολία να τοποθετούμε και να αφαιρούμε υλικά στερεώνοντάς τα προσωρινά με καρφίτσες ή πινέζες.

Κούκλες «μαρότες» από μπαλάκι φελιζόλ και άχρηστο υλικό.

Το μπαλάκι μπορεί να χρησιμοποιηθεί όπως είναι ή να ντυθεί με νάilon κάλτσα, ενώ τα χαρακτηριστικά του προσώπου μπορούμε να τα κολλήσουμε χρησιμοποιώντας διάφορα υλικά. Μπορεί όμως και να βαφτεί όλη η επιφάνεια του προσώπου με τέμπερες ή πλαστικά χρώματα, χρησιμοποιώντας κατά προτίμηση βαμβάκι ή σφουγγάρι βουτηγμένο στο χρώμα για καλύτερη απορροφητικότητα του χρώματος από το υλικό και για μεγαλύτερη φυσικότητα. Αφού στεγνώσει, μπορούμε να ζωγραφίσουμε τα χαρακτηριστικά του προσώπου και να κολλήσουμε τα μαλλιά. Όταν κατασκευάσουμε το κεφάλι, τοποθετούμε στα μεν μικρά μπαλάκια ένα καλαμάκι από σουβλάκι, αφού πρώτα το βουτήξουμε στην ατλα-

κόλ, για να είναι πιο σταθερό και να κολλήσει στο κεφάλι της κούκλας, στα δε μεγάλα τοποθετούμε μια καβίλια, αφού τη βουτήξουμε στην ατλακόλ και στη συνέχεια κάνουμε με ψαλίδι ή μαχαιράκι² μια τρύπα στο κάτω μέρος του κεφαλιού της κούκλας, δε θα πρέπει όμως να είναι πολύ μεγάλη η τρύπα, για να μπορεί να σφηνώσει η καβίλια.

Για τα μικρά παιδιά είναι καλύτερα την τρύπα στο κεφάλι της κούκλας να την κάνει ο/η βρεφονηπιοκόμος, ενώ αντίθετα τα μεγαλύτερα παιδιά να την κάνουν μόνο τους με την επίβλεψη και τη βοήθεια του/της βρεφονηπιοκόμου, όπου είναι απαραίτητο.

Το φόρεμα της κούκλας, το οποίο στερεώνεται στην καβίλια μπορεί να είναι ένα απλό, ευρύχωρο ύφασμα, ζωγραφισμένο από τα παιδιά. Με ένα λαστιχάκι δεξιά και με ένα αριστερά μπορούμε, αν θέλουμε, να στερεώσουμε από ένα κομμάτι ύφασμα του φορέματος της κούκλας σε κάθε έναν από τους δείκτες του χεριού μας, δίνοντας έτσι στην κούκλα μας δύο χέρια. Βεβαίως, αν θέλουμε, μπορούμε να φτιάξουμε και ένα κανονικό φόρεμα, ραμμένο, με χεράκια. Αφού προσθέσουμε και τα ιδιαίτερα αξεσουάρ (καπέλο, κασκόλ κ.ά.), η κούκλα μας είναι έτοιμη για δράση. Στην ουσία, βέβαια, θα παρατηρήσουμε ότι η κούκλα έχει ξεκινήσει τη δράση της και την επικοινωνία της με το/τη δημιουργό της πολύ πριν από την ολοκλήρωση της κατασκευής της.

Με το μπαλάκι του φελιζόλ επειδή είναι πολύ ελαφρύ και σκαλίζεται εύκολα μπορούμε να φτιάξουμε και μια άλλη πολύ πρωτότυπη και ενδιαφέρουσα κούκλα που αυτή τη φορά όμως θα είναι γαντόκουκλα. Η διαδικασία κατασκευής του κεφαλιού είναι ίδια με αυτή που περιγράψαμε παραπάνω. Σκαλίζουμε το κάτω μέρος του κεφαλιού κάνοντας μια τρύπα για να χωράει όχι μια καβίλια, αλλά ο δείκτης του χεριού μας. Αν φορέσουμε ένα γάντι στο χέρι μας και τοποθετήσουμε το δείκτη του χεριού μας μέσα στην τρύπα του κεφαλιού και στη συνέχεια χρησιμοποιήσουμε τον αντίχειρα μας και το μεσαίο δάκτυλο μας σαν χέρια της κούκλας, ενώ τα υπόλοιπα δάκτυλά μας τα κρατάμε κλειστά, έχουμε μια πολύ διαφορετική γαντόκουκλα.

– Αναδυόμενη κούκλα από μπαλάκι του πινγκ – πονγκ

Η αναδυόμενη κούκλα είναι ένα είδος «μαρότας», που έχει τη δυνατότητα να κρύβεται και να επανεμφανίζεται από ένα χωνί που είναι συνδεδεμένο μαζί της. Το κεφάλι της κούκλας πρέπει να έχει τέτοιο μέγεθος, που να χωράει να κρυφτεί μέσα στο χωνί της.

Το υλικό του κεφαλιού μπορεί να είναι ένα ξύλινο μπαλάκι, ένα μπαλάκι από φελιζόλ ή ένα μπαλάκι του πινγκ – πονγκ. Στην περίπτωση αυτή ακολουθούμε τη διαδικασία κατασκευής, όπως περιγράφεται παρακάτω. Το χωνί είτε το φτιάχνουμε από χοντρό χαρτόνι, κόβοντας τη μυτερή του άκρη και αφήνοντας μια τρυπούλα, είτε χρησιμοποιούμε μπομπίνες (μεγάλη επαγγελματική κουβαρίστρα που όταν τελειώσει η κλωστή, παραμένει η βάση της σε σχήμα κώνου) από πλαστικό ή από χαρτόνι. Ζωγραφίζουμε τα χαρακτηριστικά του προσώπου με μαρκαδόρο πάνω στο μπαλάκι του πινγκ – πονγκ και κολλάμε τα μαλλιά, στο κάτω μέρος του κεφαλιού κάνουμε μια τρύπα χαράσσοντας με ένα μαχαιράκι ένα σταυρό και τοποθετούμε μέσα στο κέντρο του σταυρού μια καβίλια, αφού την έχουμε βουτήξει

² Αυτή η διαδικασία απευθύνεται στους/στις παιδαγωγούς και όχι στα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

στην ατλακόλ, ώστε να σφηνώσει στο κεφάλι. Ετοιμάζουμε ένα κανονικό φόρεμα κούκλας με χέρια και το στερεώνουμε στην καβίλια. Έπειτα ντύνουμε το χωνί με ύφασμα ή το βάφουμε και το διακοσμούμε κατά την κρίση μας. Αφού ετοιμαστεί και το χωνί, κολλάμε το κάτω μέρος του φορέματος έξω από το φαρδύ χείλος του χωνιού γύρω γύρω με τέτοιο τρόπο, ώστε το φόρεμα της κούκλας να είναι τεντωμένο και αφού πρώτα έχουμε περάσει την καβίλια μέσα στο χωνί και η μία της άκρη έχει βγει από κάτω απ' τη μικρότερη τρύπα του χωνιού.

Αφού στεγνώσει, μπορούμε κουνώντας την καβίλια πάνω – κάτω να προκαλούμε την εξαφάνιση της κούκλας μέσα στο χωνί και την επανεμφάνισή της. Εάν στρίψουμε την καβίλια δεξιά – αριστερά, στρίβει και η κούκλα μας ανάλογα.

Αναδυομένες «μαρότες».

– Γαντόκουκλες από παλιές κάλτσες

Η κάλτσα είναι ένα υλικό που μας προκαλεί να του δώσουμε μορφή. Υπάρχουν κάλτσες καμωμένες από διάφορα υφάσματα και σε διάφορα χρώματα και σχέδια. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά της κάλτσας αποτελούν ερεθίσματα για τη δημιουργία ανθρώπινων μορφών αλλά και ζώων.

Υπάρχουν κάλτσες μακριές και με τέτοιους χρωματισμούς και σχέδια που θα μπορούσαν να γίνουν υπέροχα, φίδια, αν τους κολλούσαμε μάτια και γλώσσα και τις φορούσαμε στα χέρια μας δίνοντάς τους την κατάλληλη κίνηση και ήχο. Ακόμη θα μπορούσαμε να

ζωγραφίσουμε την κάλτσα που θέλουμε και να φτιάξουμε το φίδι της αρεσκείας μας. Μπορούμε να φτιάξουμε επίσης ωραίες κάμπιες και χελώνες, εάν προσθέσουμε μέσα στην κάλτσα ένα στρογγυλό αφρολέξ ή βαμβάκι και έπειτα βάψουμε στο σημείο αυτό την κάλτσα σαν καβούκι. Μπορούμε να φτιάξουμε σκυλιά, άλογα και άλλα ζώα, αν βάλουμε μέσα στην κάλτσα ένα σφουγγάρι για μουσούδα. Ανθρώπινες μορφές δημιουργούνται, εάν τοποθετήσουμε μέσα στην κάλτσα κουρέλια, αφρολέξ ή βαμβάκι και μετά δέσουμε την κάλτσα χαλαρά σ' αυτό το σημείο έτσι, ώστε να χωράει ο δείκτης του χεριού μας. Στη συνέχεια, αφού έχουμε φτιάξει το κεφάλι της κούκλας, κολλάμε ή ζωγραφίζουμε τα χαρακτηριστικά της, καθώς και τα μαλλιά, έπειτα κάνουμε δύο τρύπες στο σώμα της, για να βγουν ο αντίχειρας και ο μέσος μας, και νάτη η γαντοκούκλα μας, έτοιμη και ευκίνητη.

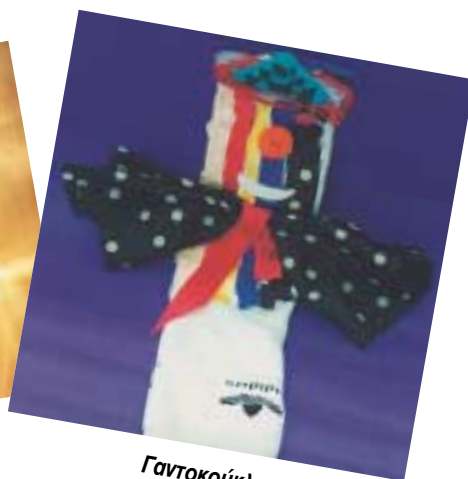
Επιπλέον, η κάλτσα μας παρέχει τη δυνατότητα να φτιάξουμε και κούκλα με στόμα που ανοιγοκλείνει, εάν τοποθετήσουμε τον αντίχειρά μας μέσα στην κάλτσα στη θέση της φτέρνας και τα υπόλοιπα δάκτυλά μας στη θέση των δακτύλων του ποδιού. Στο παραπάνω άνοιγμα, αν κολλήσουμε ένα κομμάτι ύφασμα, χαρτί ή χαρτόνι και προσθέσουμε μάτια και αυτιά στο επάνω μέρος της κάλτσας καθώς και νήματα πλεξίματος, έχουμε κατασκευάσει απλά και εύκολα ένα άλογο.

Γαντοκούκλες από κάλτσες.

Γαντοκούκλα από κάλτσα

Γαντοκούκλα από κάλτσα.

— Απλή γαντόκουκλα με ύφασμα

Βγάζουμε το περίγραμμα της παλάμης μας σ' ένα φύλλο χαρτί, έχοντας τον αντίχειρα μας και το μικρό δάκτυλό μας ανοιχτά, ενώ τα υπόλοιπα δάκτυλα του χεριού μας είναι κολητά. Μεταφέρουμε αυτό το περίγραμμα σε ένα κομμάτι ύφασμα διπλωμένο στη μέση και κόβουμε το ύφασμα διπλό. Έπειτα ράβουμε τα δύο πανομοιότυπα κομμάτια υφάσματος, έτσι ώστε να σχηματιστεί ένα γάντι. Προσθέτουμε τα χαρακτηριστικά του προσώπου, τα μαλλιά και τα αξεσουάρ και η γαντόκουκλά μας είναι έτοιμη.

— Δακτυλόκουκλες

Δακτυλόκουκλες μπορούμε να φτιάξουμε με πολλά υλικά, όπως με χαρτί, χαρτόνι, ύφασμα και, κυρίως, τσόχα που δεν ξεφτάει, παλιά γάντια ακόμη και τα ίδια τα δάκτυλά μας, αν τα ζωγραφίσουμε και τους προσθέσουμε διάφορα αξεσουάρ. Ένα παλιό γάντι μπορεί να μας φανεί πάρα πολύ χρήσιμο, γιατί αυτόματα μπορούμε να φτιάξουμε 5 δακτυλόκουκλες, είτε επίπεδες είτε με όγκο. Κόβουμε τα 5 δάκτυλα από το γάντι και είτε κολλάμε στην κορυφή ένα μικρό κύκλο κομμένο από χαρτόνι ή τσόχα για κεφάλι είτε βάζουμε πρώτα μέσα στη θήκη του δακτύλου λίγο βαμβάκι για να πάρει όγκο το κεφάλι και μετά κάνουμε τις επικολλήσεις. Στη συνέχεια, ζωγραφίζουμε τα χαρακτηριστικά του προσώπου με μαρκαδόρους, προσθέτουμε τα μαλλιά ή τα άλλα αξεσουάρ που δίνουν το χαρακτήρα σε κάθε μια από τις κούκλες μας, κολλάμε ή ράβουμε το ρούχο κάτω από το κεφάλι που μπορεί να είναι ένα κομματάκι ύφασμα της αρεσκείας μας και φοράμε την κούκλα στο δάκτυλό μας. Έπειτα,

της δίνουμε ζωή κατευθείαν κουνώντας το δάκτυλό μας. Αν δεν θέλουμε να κόψουμε το γάντι, το αφήνουμε όπως είναι και φτιάχνουμε τις κούκλες πάνω στο άκοπο γάντι.

Αν δεν έχουμε παλιά γάντια που θα μας προσφέρουν κατευθείαν τις θήκες για τα δάκτυλά μας, πάνω στις οποίες θα φτιάξουμε τις δακτυλόκουκλές μας, μπορούμε να φτιάξουμε μόνοι μας αυτές τις θήκες, ενώ η υπόλοιπη διαδικασία κατασκευής παραμένει η ίδια με την παραπάνω. Φτιάχνουμε το περίγραμμα του δακτύλου μας πάνω σε ένα χαρτί ή χαρτόνι διπλωμένο στη μέση, το κόβουμε διπλό, όπως

Δακτυλοκούκλες από τσόχα.

είναι, και μετά κολλάμε τις δύο πλαϊνές πλευρές αφήνοντας το άνοιγμα από κάτω, για να μπει το δάκτυλο μας. Αν θέλουμε η δακτυλόκουκλά μας να είναι υφασμάτινη, μεταφέρουμε το περίγραμμα του δακτύλου μας από το χαρτί στο διπλωμένο ύφασμα, κόβουμε το ύφασμα διπλό, όπως είναι, χωρίς να πειράξουμε καθόλου την πάνω πλευρά του και μετά ράβουμε ή κολλάμε τις δύο πλαϊνές πλευρές της θήκης. Πολύ εντυπωσιακές δακτυλόκουκλες μπορούμε να φτιάξουμε σχεδιάζοντας και ζωγραφίζοντας πάνω σε χαρτόνι διάφορες ολόσωμες φιγούρες ή πρόσωπα. Αφού κόψουμε το περίγραμμά τους, κάνουμε μια τρύπα στη θέση της μύτης ή του στόματος, όπου βάζουμε το δάκτυλά μας και κινούμε την κούκλα, η οποία έχει μια πολύ αστεία μύτη ή στόμα που κινούνται. Στις ολόσωμες φιγούρες κάνουμε δύο τρύπες στις θέσεις των ποδιών όπου περνάμε το δείκτη και το μεσαίο δάκτυλό μας και ξαφνικά η κούκλα έχει πόδια και μπορεί να περπατήσει, να τρέξει, να χορέψει και να κάνει διάφορες φιγούρες.

Αυτές οι κούκλες εντυπωσιάζουν πολύ τα παιδιά και είναι εύκολες στην κατασκευή τους, αρκεί να βοηθήσουμε τα παιδιά, όταν θα χρειαστεί, να ανοίξουν τις τρύπες.

Μια παραλλαγή αυτού του είδους της κούκλας είναι να κολλήσουμε στο πίσω μέρος, αφού την κόψουμε, με ταινία

Δακτυλοκούκλα από άχρηστο υλικό.

Δακτυλοκούκλες από άχρηστο υλικό (καμηλοπάρδαλη, άλογο, ελέφαντας).

ή λευκοπλάστ, ένα καλαμάκι από σουβλάκι ή ένα καλαμάκι αναψυκτικού, ώστε η κίνηση να δίνεται από αυτά. Ένας άλλος τρόπος για να κινήσουμε αυτές τις επίπεδες φιγούρες, οι οποίες μπορούν να φτιαχτούν και σε πολύ μεγάλο μέγεθος, είναι να κάνουμε μια ή δύο τρύπες στο κεφάλι της κούκλας και να περάσουμε ένα λεπτό σχοινί.

Δακτυλόκουκλες μπορούμε να φτιάξουμε και με άδεια ρολά από χαρτί υγεί-

ας. Κόβουμε ένα ρολό στη μέση και τοποθετούμε τα δύο ή τρία δάκτυλά μας μέσα στην τρύπα του διαμορφωμένου ρολού. Το ρολό το διαμορφώνουμε σύμφωνα με περιγραφή που έχει γίνει σε άλλο σημείο του βιβλίου.

— **Μαρότα ή γαντόκουκλα από λωρίδες εφημερίδας και από χαρτοπολτό**

Αυτού του είδους οι κατασκευές είναι πιο πολύπλοκες και χρονοβόρες και είναι κατάλληλες κυρίως για τα μεγάλα παιδιά της προσχολικής ηλικίας. Σ' αυτές τις κατασκευές θα χρειαστεί καλούπι, πάνω στο οποίο θα πλαστεί το κεφάλι. Το καλούπι κατασκευάζεται με τον ίδιο τρόπο και στις δύο περιπτώσεις.

Το κεφάλι της κούκλας πρέπει να είναι ελαφρύ, για να μπορεί ο κουκλοπαίκτης να κινεί καλά την κούκλα, χωρίς να κουράζεται το χέρι του και να γέρνει το κεφάλι της κούκλας, ώστε να μη φαίνεται το βλέμμα της ή να φαίνεται όλη η κούκλα άψυχη. Γι' αυτό το λόγο είτε χρησιμοποιούμε καλούπι γι' αυτές τις δύο κατασκευές είτε το υλικό που χρησιμοποιούμε ως βάση που ενσωματώνεται στο κεφάλι της κούκλας πρέπει να είναι ελαφρύ. Έτσι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ως βάση, ανάλογα με το σχήμα

Δακτυλόκουκλα από χαρτόνι.

του κεφαλιού που θέλουμε να δώσουμε στην κούκλα, ένα μπουκάλι πλαστικό από νερό μικρό ή μεγάλο, για μεγαλύτερες κούκλες, ή ένα μπουκάλι από αναψυκτικό ή μια μπάλα από τσαλακωμένες εφημερίδες. Μέσα στην τρύπα του μπουκαλιού αλλά και στην εφημεριδόμπαλα στερεώνουμε μια καβίλια δένοντάς την με βαμβακερό σπάγγο. Με τον ίδιο σπάγγο, χωρίς να τον κόψουμε, τυλίγουμε και την επιφάνεια του μπουκαλιού ή της μπάλας.

Επίπεδες φιγούρες στις οποίες η κίνηση δίνεται απ' τα δάκτυλα που λειτουργούν ως χέρια ή πόδια.

Εάν θέλουμε να φτιάξουμε

καλούπι το οποίο θα αφαιρεθεί μετά το τέλος της κατασκευής, παίρνουμε ένα πλαστικό σακουλάκι, ανάλογα με το μέγεθος του κεφαλιού που θέλουμε να φτιάξουμε, και το γεμίζουμε με λεπτό πριονίδι. Σφηνώνουμε μέσα στο σακουλάκι με το πριονίδι μια καβίλια σε πάχος λίγο πιο μεγάλο απ' το δάκτυλό μας και δένουμε το σακουλάκι με το πριονίδι και την καβίλια με βαμβακερό σπάγγο, αφήνοντας λίγο το σπάγγο να περισσεύει, πριν τον κόψουμε. Τυλίγουμε όλο το σακουλάκι με το σπάγγο σταυρωτά, καθώς και ένα μέρος της καβίλιας, που θα αποτελέσει το λαιμό της κούκλας, (την καβίλια μπορούμε να τη στερεώσουμε και με χαρτοταινία).

Στις περιπτώσεις της εφημερίδας και του μπουκαλιού, η καβίλια θα μείνει μόνιμα στην κούκλα, η οποία θα είναι «μαρότα», ενώ στην περίπτωση του καλουπιού η καβίλια θα βγει και η κούκλα θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε

σαν γαντόκουκλα είτε σαν «μαρότα», οπότε θα πρέπει να τοποθετούμε την καβίλια στο λαιμό της κούκλας. Αντί για καβίλια στην περίπτωση της εφημερίδας μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και ξύλινη κουτάλα, όπου το φαρδύ της μέρος το καλύπτουμε με εφημερίδες που τις στερεώνουμε και δίνουμε το σχήμα του κεφαλιού που θέλουμε. Από εδώ και πέρα η διαδικασία κατασκευής είναι η ίδια. Τοποθετούμε την καβίλια με το καλούπι σ' ένα βάζο με άμμο ή πετρούλες, ώστε να στερεωθεί το καλούπι και να μπορούμε να δουλέψουμε άνετα. Με ένα πινέλο καλύπτουμε το καλούπι με μια στρώση ατλακόλ ή αλευρόκολλα και το αφήνουμε για λίγο, πριν απλώσουμε πάνω στο καλούπι μας τις λωρίδες της εφημερίδας ή το χαρτοπολτό. Στο μεταξύ έχουμε ήδη κόψει με το χέρι λωρίδες εφημερίδας ή έχουμε ετοιμάσει το χαρτοπολτό, όπως έχουμε περιγράψει σε προηγούμενο κεφάλαιο. Στην περίπτωση του χαρτοπολτού, καλύπτουμε το καλούπι με χαρτοπολτό. Αφού λοιπόν έχουμε φτιάξει το κεφάλι, προσθέτουμε και τα χαρακτηριστικά του προσώπου από κομμάτια χαρτοπολτού και τους δίνουμε το σχήμα που θέλουμε πλάθοντάς τα. Αφήνουμε το κεφάλι να στεγνώσει 4 – 5 μέρες και μετά το βάφουμε με τέμπερες ή πλαστικά χρώματα χρησιμοποιώντας κομμάτια σφουγγαριού βουτηγμένα στο χρώμα και για μεγαλύτερη ευκολία, αλλά και για να απλωθεί το χρώμα ομοιόμορφα και να γίνουν καλύτερα οι αναμειξεις των χρωμάτων, ώστε να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα. Γι' αυτό το λόγο μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και τα δάκτυλά μας, για να

τονίσουμε ορισμένες λεπτομέρειες. Αν θέλουμε το πρόσωπο που θα φτιάξουμε να έχει έντονους χρωματισμούς και αντιθέσεις, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και πινέλα. Αφού στεγνώσει η κούκλα μας και τοποθετήσουμε και τα μαλλιά, τα οποία αν θέλουμε μπορούμε και να τα πλάσουμε με χαρτοπολτό στο προηγούμενο στάδιο της κατασκευής, τραβάμε την καβίλια και αδειάζουμε το πριονίδι απ' το καλούπι, έτσι το κεφάλι γίνεται πιο ελαφρύ. Στη συνέχεια, φτιάχνουμε το φόρεμα είτε δένοντας στο λαιμό της κούκλας ένα ύφασμα είτε κόβοντας και ράβοντας ένα κανονικό φόρεμα με τα χέρια.

Ο χαρτοπολτός είναι ιδανικό υλικό, γιατί δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να πλάσουν τα χαρακτηριστικά της κούκλας τους, όπως τα φαντάζονται ή ακόμη και να πειραματιστούν, πριν αποφασίσουν για την τελική της μορφή.

Εάν θέλουμε να φτιάξουμε κούκλα με πιο μεγάλο κεφάλι, ακολουθούμε την τεχνική που χρησιμοποιούμε για την κατασκευή της μάσκας με μπαλόνι, εφημερίδες και κόλλα, μόνο που τώρα καλύπτουμε όλο το μπαλόνι με εφημερίδες. Για να φτιάξουμε το κεφάλι με αυτό τον τρόπο, αφήνουμε μια μικρή τρύπα στο κάτω μέρος. Όταν στεγνώσει, κολλάμε έναν κύλινδρο από χαρτόνι ή χωνί στο άνοιγμα του μπαλονιού, χρησιμοποιώντας λωρίδες εφημερίδας και κόλλα. Έτσι η κούκλα μας έχει λαιμό, μέσα στον οποίο τοποθετούμε ένα ή δύο δάκτυλα ή μια χοντρή καβίλια για να την κινήσουμε.

«Φτιάχνουμε →

→ κούκλες «μαρότες» →

→ από χαρτοπολτό»

– Κούκλες με κόμπους

Και τώρα ας υποθέσουμε πως ένας/μία βρεφονηπιοκόμος δεν έχει κανένα, μα κανένα υλικό από αυτά που απαιτούνται, για να παίξει κουκλοθέατρο στα παιδιά. Εύκολα θα πείτε ότι έχει τα χέρια της, όμως ας υποθέσουμε ότι δεν έχει ούτε έναν απλό μαρκαδόρο ή στυλό για να τα μεταμορφώσει σε κούκλες. Σε μια τέτοια περίπτωση τι θα μπορούσε να κάνει;

Σίγουρα θα έχει μια ζακέτα ή ένα μανίκι, πιθανόν θα έχει και ένα κασκόλ ή μαντίλι ή φουλάρι ή μπορεί να βρει και ένα κομμάτι παλιό ύφασμα ή στην ανάγκη ένα χαρτομάντιλο. Ένα από αυτά είναι αρκετό. Κάνει λοιπόν έναν κόμπο και αμέσως δημιουργείται το κεφάλι μιας κούκλας και μάλιστα με μαλλιά, βάζει το δείκτη της μέσα στον κόμπο και η κούκλα ζωντανεύει. Τα παιδιά θα ενθουσιαστούν μ' αυτή την πρωτότυπη κούκλα που ξεφύτρωσε ξαφνικά από το πουθενά.

Έτσι, δίνεται στα παιδιά το ερέθισμα να αρχίσουν να φτιάχνουν και να ζωντανεύουν τις πιο περίεργες και πρωτότυπες κούκλες και, εάν τελικά βρεθούν στον παιδικό σταθμό παλιά υφάσματα, παλιά ρούχα και παλιές κάλτσες και κάποια στιγμή βρεθούν και μαρκαδόροι, τα παιδιά ζωγραφίζουν πάνω στους κόμπους κεφάλια και χαρακτηριστικά, ακόμη και το φόρεμα της κούκλας τους (πανί που περισσεύει κάτω απ' τον κόμπο) μπορούν να ζωγραφίσουν.

Κούκλες μπορούν να γίνουν όλα τα πανιά, αρκεί η ματιά του/της βρεφονηπιοκόμου να καλλιεργηθεί, ώστε να οδηγείται από τη δημιουργική φαντασία δίνοντας ερεθίσματα που να προκαλούν και να ωθούν τα παιδιά στη δημιουργία.

Κούκλα από μαντίλι με κόμπο.

13.6.1 Τα ρούχα της κούκλας

Το ρούχο στην κούκλα αρχικά είναι απαραίτητο για να καλύπτει το χέρι του κουκλοπαίκτη. Βέβαια, η κατασκευή και η διακόσμηση του φορέματος αποτελεί και μεμονωμένα

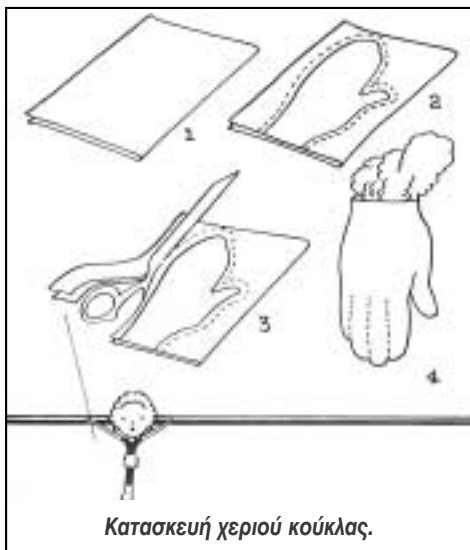
μια δραστηριότητα δημιουργικής έκφρασης.

Στις κούκλες που έχουν κεφάλι με όγκο, κυρίως στις «μαρότες» και στις γαντόκουκλες, έχουμε τη δυνατότητα να επιλέξουμε ανάμεσα σε δύο τύπους φορέματος, ανάλογα με το χαρακτήρα της κούκλας, ο οποίος βέβαια καθορίζει και την κίνησή της αλλά και γενικότερα το ρόλο της. Όμως η επιλογή μπορεί να γίνει καθαρά με κριτήριο την επιθυμία του δημιουργού της. Αυτό που είναι πολύ σημαντικό – για λόγους πρακτικούς – είναι η δημιουργία ενός ευρύχωρου και άνετου ρούχου, προκειμένου να μπαίνει και να καλύπτεται άνετα το χέρι του κουκλοπαίκτη, ώστε να μην εμποδίζεται η σωστή και αρμονική κίνηση της κούκλας. Ο πρώτος και πιο απλός τρόπος κατασκευής του φορέματος είναι απλά ένα ύφασμα πλούσιο, μακρύ και φαρδύ, το οποίο στερεώνεται στο λαιμό της κούκλας, είτε αυτός είναι η καβίλια είτε είναι ρολό ή χωνί από χαρτόνι είτε είναι πλασμένος από χαρτοπολτό. Η στερέωση γίνεται είτε με δέσιμο είτε κολλώντας το ύφασμα με κόλλα στο λαιμό. Αυτός ο τύπος φορέματος δίνει στην κίνηση της κούκλας έναν αέρα και μια ανεμελιά, γίνεται εύκολα και γρήγορα ακόμη και από τα μικρότερα παιδιά και, επιπλέον, μπορούμε εύκολα να αλλάξουμε φορέματα στην κούκλα μας.

Πιο εξεζητημένα φορέματα μπορούμε να φτιάξουμε, εάν διπλώσουμε το ύφασμα κανονικά στη μέση σε σχήμα παραλληλόγραμμου και να κάνουμε μια τρύπα ή το διπλώσουμε σε σχήμα τριγώνου, για να έχουμε ένα πιο πρωτότυπο φόρεμα. Παράλληλα, μας δίνεται η δυνατότητα, εάν θέλουμε να διπλώσουμε και να δέσουμε τις δύο πλαϊνές άκρες του υφάσματος, να φτιάξουμε χέρια στην κούκλα. Χέρια μπορούμε να φτιάξουμε και με άλλο τρόπο, εάν ράψουμε ή κολλήσουμε τις δύο πλαϊνές πλευρές του υφάσματος, αφήνοντας στις δύο επάνω γωνίες δύο ανοίγματα είτε για να περάσει το δικό μας χέρι είτε κάποια δάκτυλά μας, αφού προηγουμένως έχουμε φορέσει γάντι. Μπορούμε επίσης να φτιάξουμε

και κανονικές παλάμες από ύφασμα. Επιλέγουμε ένα ύφασμα πιο σκληρό, όπως είναι το κάμποτο ή η τσόχα. Με κιμωλία σχηματίζουμε σε διπλό ύφασμα δύο παλάμες, όπου θα ξεχωρίζει μόνο ο αντίχειρας, ενώ τα υπόλοιπα δάκτυλα θα είναι ενωμένα. Κόβουμε το περίγραμμά τους στο διπλό ύφασμα, ράβουμε τα ίδια κομμάτια μεταξύ τους, αφήνοντας στον καρπό μια τρύπα, μέσα απ' την οποία βάζουμε στην παλάμη ένα κομμάτι βαμβάκι, για να δώσουμε όγκο, και μετά ράβουμε τις παλάμες, μια σε κάθε ένα από τα ανοίγματα που αφήνουμε στο φόρεμα.

Ο άλλος τρόπος είναι η κατασκευή ενός κανονικού φορέματος με χέρια που μοιάζει με γάντι. Σ' ένα χαρτί σχεδιάζουμε ένα

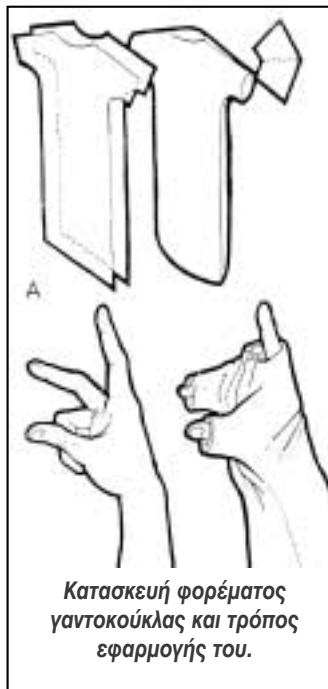
Κατασκευή χεριού κούκλας.

ευρύχωρο φόρεμα με ελαφρά σχεδιασμένους ώμους, λαιμό και μανίκια, καθώς και κορμό με ένα ελαφρό άνοιγμα, καθώς κατεβαίνουμε προς τα κάτω. Μεταφέρουμε το σχέδιο πάνω σε διπλό ύφασμα, γυρισμένο από την ανάποδη πλευρά, και το κόβουμε λίγο πιο έξω από το χνάρι μας. Ράβουμε τα δύο κομμάτια του υφάσματος απ' την ανάποδη πλευρά, αφήνοντας άραφτη την πάνω πλευρά, το λαιμό και την κάτω πλευρά του φορέματος. Γυρνάμε το φόρεμα απ' την καλή του πλευρά και το φοράμε στην κούκλα είτε ράβοντάς το στο λαιμό είτε κολλώντας το. Είναι πολύ σημαντικό να στερεώσουμε πολύ καλά το φόρεμα της κούκλας, για να μην έχουμε δυσάρεστες εκπλήξεις κατά τη διάρκεια της παράστασης, αν και κάτι τέτοιο θα μπορούσε να ενταχθεί με χιούμορ στην υπόθεση του έργου.

Κατάλληλα υφάσματα για το φόρεμα της κούκλας είναι τα βαμβακερά αλλά και τα συνθετικά, όχι όμως τα μάλλινα, γιατί ξεφτάνε και φθείρονται εύκολα, ενώ κινδυνεύουν και απ' το σκόρο. Καλό θα ήταν να είναι λίγο ελαστικά και χοντρά για να δίνουν την αίσθηση ότι η κούκλα έχει σώμα στητό και όχι άψυχο. Είναι προτιμότερο λοιπόν να επιλέγουμε χοντρά μακό, βελουτέ, φούτερ, βαμβακερά, λινά, κάμποτο κτλ. Τα υφάσματα αυτά μπορούμε να τα βρούμε και από τα παλιά μας ρούχα, που δεν τα χρησιμοποιούμε πια. Τα υφάσματα μπορεί να είναι εμπριμέ ή μονόχρωμα. Στα μονόχρωμα υφάσματα μπορούν να επέμβουν τα παιδιά και να τα διακοσμήσουν είτε ζωγραφίζοντάς τα ακόμη και με μαρκαδόρους είτε τυπώνοντας διάφορα σχέδια χρησιμοποιώντας κάποιες τεχνικές απ' αυτές που περιγράφονται στα αντίστοιχα κεφάλαια.

Ακόμη μπορούν να τα διακοσμήσουν με την τεχνική του κολάζ, κολλώντας πούλιες, περίεργα κουμπιά, όστρακα και οτιδήποτε άλλο θέλουν.

Κατασκευή φορέματος γαντοκούκλας και τρόπος εφαρμογής του.

Κούκλες από ξύλινες κουτάλες με φορέματα διακοσμημένα με κολάζ και ζωγραφική από τις μαθήτριες.

Μπορούν ακόμη στο βασικό φόρεμα της κούκλας να κολλήσουν είτε πόδια είτε κάποια ποδιά, ζώνη, τιράντες κ.ά., κομμένα από άλλο ύφασμα.

Ακόμη και αυτή η διαδικασία δίνει ευκαιρίες για δημιουργική έκφραση αλλά και για την εξέλιξη της λογικομαθηματικής σκέψης, μέσα από τις διάφορες μετρήσεις και ταξινομήσεις που απαιτούνται για την κατασκευή και τη διακόσμηση του φορέματος της

κούκλας, καθώς και ευκαιρίες επικοινωνίας ανταλλαγής απόψεων και συνεργασίας.

Πάνω από το βασικό φόρεμα της κούκλας μπορούμε επίσης να της φορέσουμε γιλέκο, ζακέτα, εσάρπα, κ.ά. Εάν η κούκλα που φτιάχνουμε είναι κάποιος ήρωας ενός γνωστού παραμυθιού, μπορούμε να συμπεριλάβουμε στο ρουχισμό της ένα στοιχείο που να δηλώνει την ταυτότητά της, π.χ. για την Κοκκινোসκουφίτσα βάζουμε, στην κούκλα ένα κόκκινο σκουφί.

13.7 Σκηνή κουκλοθέατρου

Κουκλοθέατρο μπορούμε να παίζουμε με πολλούς τρόπους, ακόμη και χωρίς σκηνή. Μ' αυτό τον τρόπο οι κούκλες βρίσκονται κοντά στα παιδιά, συνδιαλέγονται μαζί τους και ζουν ανάμεσά τους. Αν παρακολουθήσουμε τα ίδια τα παιδιά σε ανύποπτο χρόνο, θα δούμε ότι καθισμένα το ένα απέναντι στο άλλο, κρατώντας από μια κούκλα το καθένα παίζουν κανονικά κουκλοθέατρο έχοντας μπει πραγματικά μέσα στους ρόλους τους, χωρίς να επηρεάζονται από το γεγονός ότι βλέπουν το συμπαίκτη τους να δίνει ζωή στην κούκλα του. Είναι τόσο γοητευμένα που η μαγεία δε χάνεται.

Όμως, αναμφισβήτητα, το ζωντάνεμα της κούκλας πίσω από μια σκηνή κουκλοθέατρου

δίνει μια άλλη μαγεία. Όταν παίζουμε κουκλοθέατρο πίσω από τη σκηνή, είναι πολύ σημαντικό να είμαστε καλά κρυμμένοι, διαφορετικά είναι προτιμότερο να παίζουμε στα παιδιά φανερά, παρά μισοκρυμμένοι, γιατί, όταν παίζουμε φανερά, τα παιδιά γνωρίζουν την ύπαρξή μας πίσω από την κούκλα και τη δέχονται χωρίς να διασπάται η προσοχή τους,

Το παράπηγμα του κουκλοθέατρου μπορεί να είναι και ένα τροχόσπιτο.

ενώ, αν δεν είμαστε καλά κρυμμένοι, εκείνο που τελικά αποσπά την προσοχή τους είναι να δουν ποιος κρατάει την κούκλα.

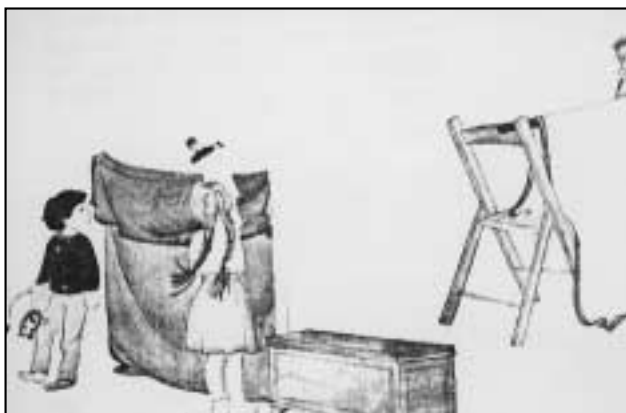
Υπάρχουν πολλά είδη παραπήγμάτων για κουκλοθέατρο, υπάρχουν και οι επαγγελματικές κατασκευές, που είναι μόνιμες ή πτυσσόμενες που μπορούν να μεταφερθούν. Εμείς για τον παιδικό σταθμό μπορούμε να φτιάξουμε

πολύ εύκολα και γρήγορα, διαφόρων ειδών παραπήγματα, ανάλογα κάθε φορά με το χώρο που διαθέτουμε στην τάξη μας (αίθουσα μικρή ή μεγάλη, τετράγωνη ή μακρόστενη κτλ.), καθώς και με τις ανάγκες του έργου που θα παίζουμε.

Πριν αποφασίσουμε το είδος της σκηνής που θα φτιάξουμε, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι το ύψος της σκηνής από το δάπεδο μέχρι το άνοιγμα, όπου παίζουν οι κούκλες, πρέπει να είναι ανάλογο με το ύψος των κουκλοπαίκτων, δηλαδή, θα πρέπει να έχει ύψος λίγο πιο μεγάλο από το ύψος του κουκλοπαίκτη. Επομένως, διαφορετικό θα είναι το ύψος της κατασκευής, όταν παίζουν τα παιδιά, και διαφορετικό, όταν παίζουν οι παιδαγωγοί.

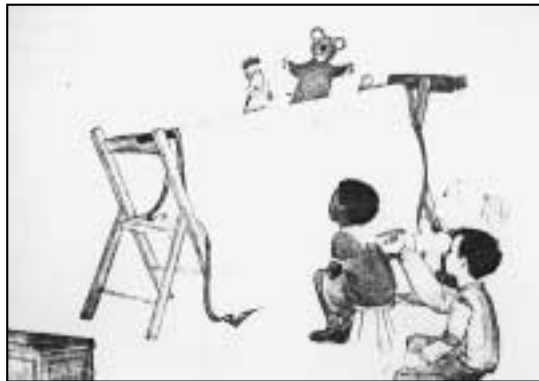
Παρακάτω θα αναφερθούμε σε ορισμένες ιδέες για την κατασκευή αυτοσχέδιων σκηνών κουκλοθέατρου, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στον παιδικό σταθμό.

- Η πιο πρόχειρη και γρήγορη σκηνή κουκλοθέατρου είναι ένα τραπέζι γυρισμένο στο πλάι. Οι κουκλοπαίκτες κρύβονται πίσω από το τραπέζι και χρησιμοποιούν την επάνω άκρη του τραπεζιού για σκηνή.

- Μια άλλη πρόχειρη σκηνή θα έχουμε, αν στερεώσουμε ένα σεντόνι στη μια πλευρά ενός τραπέζιού αφήνοντάς το να κρέμεται ως το πάτωμα, ενώ την άλλη πλευρά τη στερεώνουμε στο χερούλι μιας πόρτας ή σ' ένα άλλο τραπέζι ή μια καρέκλα. Οι κουκλοπαίκτες κρύβονται πίσω από το σεντόνι και οι κούκλες παίζουν πάνω απ' αυτό.

Αυτοσχέδια σκηνή κουκλοθέατρου.

- Εάν τοποθετήσουμε δύο τραπέζια ή θρανία παράλληλα, σε κάποια απόσταση μεταξύ τους, και πάνω σε κάθε θρανίο τοποθετήσουμε από μια καρέκλα, μπορούμε πάνω στις δύο καρέκλες να στερεώσουμε μια λεία και επίπεδη σανίδα πάνω στην οποία θα ρίξουμε ένα μακρύ και φαρδύ κομμάτι από ύφασμα, φτιάχνοντας μια πιο ψηλή σκηνή κουκλοθέατρου με προσκήνιο.

- Δύο τραπέζια ή θρανία το ένα πάνω στο άλλο καλυμμένα με ένα μακρύ και φαρδύ ύφασμα αποτελεί μια σκηνή κουκλοθέατρου. Ακόμη πάρα πολύ γρήγορα μπορούμε να φτιάξουμε μια σκηνή αν στερεώσουμε με ένα μακρύ σεντόνι πινέζες στις κάσες μια ανοικτής πόρτας.

- Μια μεγάλη σκάλα ανοικτή μπορεί να μεταμορφωθεί σ' ένα πολύ πρωτότυπο παράπηγμα κουκλοθέατρου, αν την καλύψουμε μ' ένα πανί και στο κατάλληλο σημείο κόψουμε ένα παράθυρο, για να εμφανίζονται οι κούκλες. Μπορούμε ακόμη να καλύψουμε τη σκάλα και με περισσότερα πανιά τοποθετώντας τα με τέτοιο τρόπο, ώστε να σχηματίζουν το παράθυρο απ' όπου θα βγαίνουν οι κούκλες. Ένα πιο μεγάλο παράπηγμα μπορούμε να φτιάξουμε, αν τοποθετήσουμε δύο σκάλες ανοιχτές σε κάποια απόσταση και δέσουμε ανάμεσά τους ένα σκοινί, πάνω στο οποίο θα στερεώσουμε ένα ύφασμα.

- Πολύ εντυπωσιακό κυκλικό παράπηγμα κουκλοθέατρου μπορούμε να φτιάξουμε με ομπρέλα θαλάσσης, αν την ανοίξουμε και στερεώσουμε πάνω σ' αυτήν ένα μεγάλο μακρύ ύφασμα, το οποίο θα φτάνει μέχρι κάτω, δημιουργώντας έναν κλειστό χώρο σαν

**Αυτοσχέδια σκηνή
κουκλοθέατρου
σε ανοικτή πόρτα.**

κυλινδρικό σπιτάκι, το οποίο θα έχει ένα παράθυρο ανοικτό, κομμένο πάνω στο ύφασμα, για να παίζουν οι κούκλες.

- Επιλέγουμε ένα σημείο της τάξης μας, όπου οι τοίχοι σχηματίζουν γωνία και καρφώνουμε από ένα καρφί σε κάθε τοίχο. Στα καρφιά στερεώνουμε ένα ύφασμα, πίσω από το οποίο κρύβονται οι κουκλοπαίκτες και παίζουν με τις κούκλες πάνω απ' αυτό. Μπορούμε ακόμη να παίξουμε κουκλοθέατρο πίσω από ένα παράθυρο ή πίσω από οποιοδήποτε έπιπλο του χώρου θεωρούμε κατάλληλο.
- Πάρα πολύ χρήσιμες κατασκευές παραπήγματος κουκλοθέατρου είναι οι χαρτονένιες κούτες συσκευασίας. Έτσι, ένα μεγάλο χαρτοκιβώτιο ψυγείου μπορεί να μας φανεί πάρα πολύ χρήσιμο, αν το τοποθετήσουμε όρθιο και αφαιρέσουμε την επάνω επιφάνεια και ανοίξουμε το μισό πλαϊνό φύλλο από κάθε πλευρά προς τα έξω. Για να φτιάξουμε το άνοιγμα που θα παίζουν οι κούκλες, ανοίγουμε στη μπροστινή πλευρά ένα παράθυρο κόβοντάς το με κοπίδι. Για να εξασφαλίσουμε μεγαλύτερη σταθερότητα και ανθεκτικότητα, κολλάμε πάνω από την κατασκευή μας ύφασμα, όπως κάμποτο αλλά και τουλπάνι σκούρου χρώματος, για να προβάλλονται καλύτερα οι κούκλες. Αν ανοίξουμε μια μεγάλη κούτα και τη βάλουμε να σταθεί όρθια σαν παραβάν και ανοίξουμε στις δύο επιφάνειές της από ένα παράθυρο, τότε μπορούν να βγαίνουν οι κούκλες και να παίζουν απ' τα δυο παράθυρα. Με τον ίδιο τρόπο μπορούμε να φτιάξουμε μια πιο μεγάλη σκηνή, αν ανοίξουμε δυο κούτες σαν παραβάν τη μία δίπλα στην άλλη και ανοίξουμε περισσότερα παράθυρα. Οι εξωτερικές επιφάνειες μπορεί να βαφτούν και να ζωγραφιστούν από τα παιδιά, πάντα όμως με λιτότητα, για να μην αποσπά την προσοχή των θεατών από την παράσταση. Επιπλέον, δυο κανονικές κούτες στερεωμένες σε όρθια θέση, η μια απέναντι στην άλλη, με τα κατάλληλα παράθυρα μπορεί να αποτελέσουν με την κατάλληλη εξωτερική διακόσμηση – δύο σπίτια, όπου ο κάθε κουκλοπαίκτης θα μπορεί να μπαίνει στη μία κούτα – σπίτι και να συνδιαλέγεται με το γείτόνά του στο απέναντι σπίτι. Πολλές πρωτότυπες, χιουμοριστικές ιστορίες μπορούν να παιχτούν μ' αυτό το ερέθισμα των δύο παραπηγμάτων.
- Και τα μικρά χαρτόκουτα όμως μας είναι χρήσιμα, γιατί μεταβάλλονται άνετα σε σκηνές κουκλοθέατρου, κυρίως για μικρές αυτοσχέδιες κούκλες ή δακτυλόκουκλες, αν αφαιρέσουμε τελείως την πάνω και την κάτω πλευρά τους και τα τοποθετήσουμε πάνω σε ένα τραπέζι με τέτοιο τρόπο, ώστε να βλέπουμε μέσα από το άνοιγμα, που δημιουργήθηκε με την αφαίρεση των δύο πλευρών.

Οι κούκλες θα εμφανίζονται πίσω από το κουτί σαν να εμφανίζονται στην τηλεόραση.

- Ένα υλικό με πάρα πολλές δυνατότητες είναι το χαρτόνι οντουλέ, που πωλείται με το μέτρο. Αυτό το χαρτόνι έχει την ιδιότητα να παίρνει διάφορα σχήματα καθώς στέκεται και, ακριβώς επειδή μπορούμε να το αγοράσουμε με το μέτρο, μπορούμε να κάνουμε μεγάλες κατασκευές. Αυτό το χαρτόνι λοιπόν αν το στερεώσουμε όρθιο και το κόψουμε πάνω σε σχέδιο κάστρου, έχουμε μια σκηνή και ταυτόχρονα ένα σκηνικό κουκλοθέατρου. Μπορούμε ακόμη να φτιάξουμε πύργους και πολυκατοικίες με παράθυρα απ' όπου θα παίζουν οι κούκλες, καθώς και βάρκες ή καράβια με φινιστρίνια, όπου οι κούκλες θα παίζουν μέσα ή και από πάνω απ' αυτά. Για να είναι πιο

Υπαίθριο αυτοσχέδιο κουκλοθέατρο φτιαγμένο από μαθήτριες.

σταθερή η κατασκευή μας κολλάμε ύφασμα πάνω στο χαρτόνι, όπως αναφέραμε και παραπάνω, και, εάν είναι πολύ μεγάλη η σκηνή μας και δε στέκεται εύκολα, μπορούμε να τη στερεώσουμε από τη μέσα πλευρά της με καρέκλες.

- Υπάρχουν και πιο απλές λύσεις, όπως να παίξουμε κουκλοθέατρο πίσω από μια ανοιχτή ομπρέλα ή μέσα σ' ένα κουβά ή μέσα σ' ένα μπαούλο ή πίσω από ανοιχτά ράφια κ.ά. Τα υφάσματα που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε σ' όλα τα παραπάνω είδη σκηνών μπορεί να είναι παλιά σεντόνια, όπως είναι ή διακοσμημένα, μπορεί όμως να είναι και λινάτσα, κάμποτο, τουλουπάνια ή κάθε είδους βαμβακερά. Αυτό που πρέπει να προσέξουμε μόνο είναι η διαφάνεια. Τα υφάσματα πρέπει να είναι αδιαφανή, για να μη διαγράφονται από μέσα οι παίκτες, καθώς θα κινούνται.

Είναι πολύ σημαντικό, πριν ξεκινήσει μια παράσταση κουκλοθέατρου, να έχουμε βεβαιωθεί ότι όλα τα παιδιά βλέπουν, έτσι ώστε να κυλήσει ήρεμα η παράσταση χωρίς αντεγκλήσεις και διακοπές, που δημιουργούν ανησυχία και εκνευρισμούς.

Η αυλή είναι ένας ακόμη ενδιαφέρων χώρος, όπου μπορεί να δοθεί παράσταση κουκλοθέατρου από τους/τις παιδαγωγούς ή απ' τα παιδιά. Υπάρχουν χίλιοι χώροι σε μια αυλή που μπορεί ν' αποτελέσουν φυσική σκηνή μαζί με σκηνικό για μια παράσταση, ενώ ταυτόχρονα λειτουργούν σαν ερεθίσματα για αυτοσχεδιασμούς. Τέτοιοι χώροι

είναι τα δέντρα, οι θάμνοι, οι γλάστρες με λουλούδια, οι φράχτες, τα διάφορα όργανα κήπου κ.ά. Μπορούμε ακόμη να φτιάξουμε και μια αυτοσχέδια σκηνή κρεμώντας ένα σεντόνι ή άλλο ύφασμα ανάμεσα σε δύο δέντρα. [ΦΩΤ57]

13.8 Σκηνικά κουκλοθεάτρου

Η κατασκευή των σκηνικών είναι πραγματικά θέμα φαντασίας. Για την κατασκευή τους, ανάλογα και με τις ανάγκες του έργου, μπορεί να χρησιμοποιηθούν όλες οι τεχνικές που έχουν προαναφερθεί στα κεφάλαια της ζωγραφικής, του τυπώματος και του κολάζ. Εδώ τα παιδιά με τους/τις βρεφονηπιοκόμους μπορούν να δημιουργήσουν ελεύθερα, γιατί αυτό είναι κυρίως που μας ενδιαφέρει, η ελεύθερη δημιουργική έκφραση και όχι το άρτιο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα. Για την κατασκευή των σκηνικών μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε διάφορα υλικά και να κάνουμε και διάφορους συνδυασμούς υλικών, όπως χαρτόνι χοντρό, χαρτόνι οντουλέ, διάφορα υφάσματα, κυρίως σκληρά, για να στέκονται, όπως караβόπανο, κάμποτο, λινάτσα, κ.ά. Πάνω σ' αυτές τις επιφάνειες μπορούμε να ζωγραφίσουμε ή να κάνουμε συνθέσεις κολάζ.

Τα σκηνικά θα πρέπει κάθε φορά να είναι ανάλογα με το θέμα του έργου που θα παιχτεί. Όμως πολλά σκηνικά μπορεί να χρησιμοποιηθούν και σε περισσότερα από ένα έργα, όπως π.χ. τα τοπία, ή ο εσωτερικός διάκοσμος, καθώς και τα διάφορα σκηνικά αντικείμενα που πιθανόν θα φτιάξουμε, όπως δέντρα, κάποια είδη οικιακής χρήσης κ.ά. Πολλά από τα σκηνικά που θα φτιάξουμε μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε ξανά, όχι ατόφια, αλλά κάνοντας κάποιες προσαρμογές στοιχείων, σύμφωνα με τις ανάγκες του νέου έργου.

Έτσι, λοιπόν, μπορούμε να φτιάξουμε τα σκηνικά και να τα τοποθετήσουμε στο πίσω μέρος της σκηνής σαν μια επίπεδη ή ανάγλυφη εικόνα. Επίσης, ολόκληρο το παράπηγμα που έχουμε φτιάξει μπορεί να αποτελέσει από μόνο του το σκηνικό του έργου, όπως προαναφέραμε.

Το επίπεδο σκηνικό, που μπορεί να είναι από χαρτόνι, χαρτί ή ύφασμα, το στερεώνουμε σ' ένα πηχάκι, για να μπορέσουμε να το κρεμάσουμε. Αντί για πηχάκια μπορούμε να

Τα σκηνικά αντικείμενα είναι αληθινά αντικείμενα.

Σκηνικό κουκλοθέατρου με μεγάλες «μαρότες» ζωγραφισμένο σε χαρτόνι οντουλέ.

ράβουμε και δύο λαστιχάκια πάνω στο σκηνικό, ένα σε κάθε πλευρά και από εκεί να το κρεμάσουμε σε δύο καρφιά που έχουμε καρφώσει στον τοίχο. Έτσι εναλλάσσουμε εύκολα τα σκηνικά μας σύμφωνα με τις ανάγκες του έργου. Ένας άλλος τρόπος για να εναλλάσσονται εύκολα όλα τα σκηνικά, που απαιτούνται για ένα έργο ή και περισσότερα, είναι να πάρουμε ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου ή ύφασμα και να ζωγραφίσουμε πάνω του όλα τα σκηνικά που μας χρειάζονται με τη σειρά αφήνοντας κάποια απόσταση μεταξύ τους. Στο τέλος κολλάμε, στο χαρτί μια μεγάλη καβίλια ή ράβουμε μια θήκη κυλινδρική στο ύφασμα, μέσα στην οποία τοποθετούμε την καβίλια με τις δύο άκρες της να εξέρχουν και τοποθετούμε το σκηνικό μας στην εικόνα που θέλουμε, έχοντας το υπόλοιπο σκηνικό μαζεμένο σε ρολό. Κάθε φορά που θα θέλουμε να αλλάξουμε σκηνικό, περιστρέφουμε την καβίλια. Με αυτό τον τρόπο μαζεύεται η προηγούμενη εικόνα και εμφανίζεται η επόμενη που θέλουμε.

Ένας άλλος τρόπος για να έχουμε τα σκηνικά μας μαζεμένα είναι να

φτιάξουμε όλα τα σκηνικά του έργου σε μεγάλα ισομεγέθη χαρτιά ή υφάσματα. Έπειτα τα τοποθετούμε με τη σειρά που εμφανίζονται και σε κάθε ένα κάνουμε από μια τρύπα στην επάνω πλευρά τους. Αφού τα δέσουμε όλα μαζί περνώντας σπάγγο από τις τρύπες, φτιάχνουμε ένα είδος ντοσιέ, στο οποίο, αφού στερεώσουμε από πάνω του μια μακριά καβίλια, τυλίγουμε τα σκηνικά μας σε ρολό γύρω της. Όταν έρθει η ώρα να χρησιμοποιήσουμε τα σκηνικά, τα στερεώνουμε πίσω από τη σκηνή και κάθε φορά που θέλουμε να αλλάξουμε σκηνικό, απλώς γυρνάμε «σελίδα».

Εντυπωσιακά σκηνικά μπορούμε να φτιάξουμε και με τον παρακάτω τρόπο: Σε μπλε χαρτί του μέτρου ή σε σκουρόχρωμο χαρτόνι μπορούμε να ζωγραφίσουμε κάποια στοιχεία, κατά προτίμηση με βρεγμένες κιμωλίες που δίνουν ζωηρό αποτέλεσμα. Τα υπόλοιπα στοιχεία μπορούμε να τα ζωγραφίσουμε σε άλλα υλικά, όπως χαρτιά και χαρτόνια ή να τα

φτιάξουμε από κουτιά, διάφορα κομμάτια φελιζόλ και υφάσματα. Στη συνέχεια, κάνουμε από μια τρύπα στα αντικείμενα, περνάμε πετονιά που είναι διάφανη και τα κρεμάμε από πάνω, μπροστά στο βασικό σκηνικό μας, σε διάφορα επίπεδα. Μ' αυτό τον τρόπο μπορούμε να φτιάξουμε ένα δάσος, έναν έναστρο ουρανό, μια γειτονιά κ.ά.

Για να ζωγραφίσουμε τα σκηνικά μας, καλό είναι να χρησιμοποιήσουμε πλαστικά χρώματα ή ανεξίτηλους μαρκαδόρους που δε γυαλίζουν και δε ραγίζουν τα χρώματα, όταν στεγνώσουν, όπως γίνεται με τις τέμπλες.

Γενικά, τα σκηνικά πρέπει να είναι απλά και λιτά, απεικονίζοντας μόνο τα απαραίτητα στοιχεία που δηλώνουν το χώρο, όπου διαδραματίζεται το έργο, έτσι ώστε να μη τραβούν ιδιαίτερα την προσοχή των παιδιών, με αποτέλεσμα να αποπροσανατολίζονται απ' τη δράση, η οποία πραγματοποιείται από τις κούκλες.

Κατασκευή σκηνικού για κουκλοθέατρο.

Πολλές φορές, για τις ανάγκες ενός έργου είναι απαραίτητα και κάποια αντικείμενα που χρησιμοποιούν οι ήρωες. Αυτά ονομάζονται σκηνικά αντικείμενα. Ως σκηνικά αντικείμενα κάποιες φορές μπορεί να χρησιμοποιηθούν πραγματικά αντικείμενα, αν ταιριάζουν στο μέγεθος αλλά και στο ύφος του έργου, για παράδειγμα, ένα τηγάνι είναι μεγάλο σε μέγεθος για να το χρησιμοποιήσει μια κούκλα. Αν όμως στόχος του έργου είναι να χρησιμοποιηθεί το αντικείμενο χιουμοριστικά και να προκαλέσει γέλιο, τότε μπορούμε άνετα να το χρησιμοποιήσουμε.

Σκηνικά αντικείμενα μπορούμε να φτιάξουμε – τα πιο απλά – από χαρτόνι ή τα πιο σύνθετα από φελιζόλ, αφρολέξ αλλά και κόντρα πλακέ, που μπορούμε ύστερα να τα βάψουμε. Μπορούμε επίσης να τα πλάσουμε από χαρτοπολτό. Με τα ίδια υλικά μπορούμε να

φτιάξουμε και κάποια επιμέρους σκηνικά, που θα τοποθετηθούν στο προσκήνιο αν είναι ανάγκη, όπως δέντρα, κρεβάτι κτλ. Τα σκηνικά αντικείμενα ή τα σκηνικά που βρίσκονται πάνω στο προσκήνιο, είναι αυτά που θα χρησιμοποιηθούν οπωσδήποτε στη δράση. Διαφορετικά δεν έχουν λόγο ύπαρξης.

Όλα λοιπόν πρέπει να έχουν προετοιμαστεί κατάλληλα, πριν ανοίξει η αυλαία, για να μας μεταφέρει στο φανταστικό και μαγικό κόσμο της κούκλας.

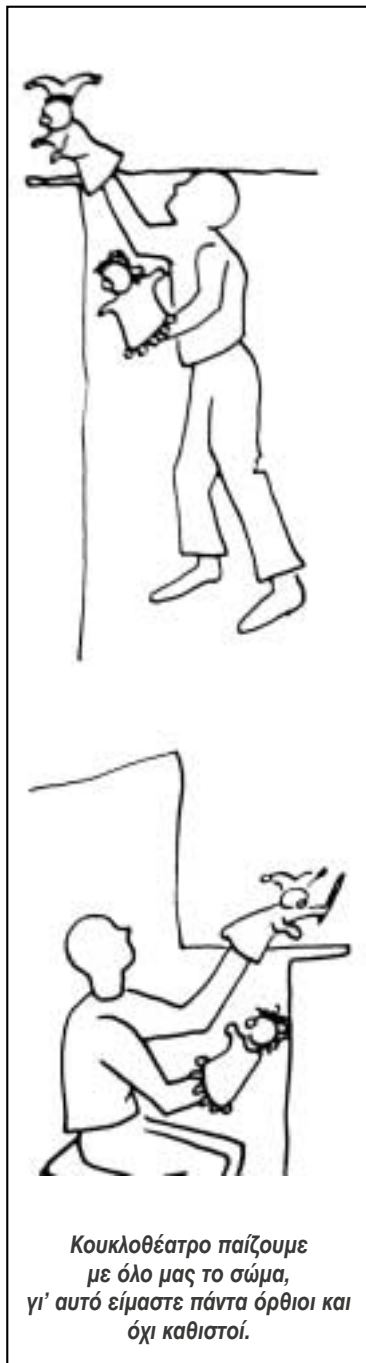

13.9 Η κίνηση της κούκλας

Το ζωντάνεμα της κούκλας είναι η πιο σημαντική διαδικασία του κουκλοθέατρου. Αυτή είναι και η διαφορά αυτού του είδους της κούκλας από τις άλλες, η κούκλα αυτή φτιάχτηκε για να ζήσει. Στο ζωντάνεμα της κούκλας ξεχωριστό ρόλο παίζει η κίνησή της, καθώς και ο συντονισμός της κίνησης με το λόγο. Μια κούκλα που μιλάει ατελείωτα, καθώς στέκεται ακίνητη, σιγά – σιγά προκαλεί ανία στο κοινό και, κυρίως, στο παιδικό κοινό. Ενώ στο θέατρο οι άνθρωποι – ηθοποιοί μπορούν να δείξουν τα συναισθήματα και όλη την ψυχολογική τους κατάσταση από τις εκφράσεις του προσώπου τους, οι κούκλες θα πρέπει να τα δείξουν αλλά και να επικοινωνήσουν με τους θεατές μέσα από την κίνηση και το λόγο.

Αυτός που θα δώσει κυριολεκτικά ζωή στην κούκλα είναι ο κουκλοπαίκτης, ο οποίος θα πρέπει να ξέρει πραγματικά το χαρακτήρα της κούκλας του, τις επιθυμίες της, τον τρόπο που σκέφτεται, τι της αρέσει και τι όχι, τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της, γενικά ολόκληρη την ψυχосύνθεσή της. Γνωρίζοντας όλες αυτές τις πληροφορίες για την ταυτότητα του/της ήρωα/ίδας και ταυτιζόμενος μαζί του/της θα μπορέσει να την κινήσει σωστά και να μεταδώσει μέσα από την κίνηση όλα τα συναισθήματά του/της στους θεατές. Για αυτό το λόγο, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας κάποια πολύ σημαντικά πράγματα για το ζωντάνεμα της κούκλας.

Όταν ξεκινήσουμε να παίζουμε κουκλοθέατρο,

**Κουκλοθέατρο παίζουμε
με όλο μας το σώμα,
γι' αυτό είμαστε πάντα όρθιοι και
όχι καθιστοί.**

σιγά – σιγά μαθαίνουμε όλο και περισσότερα μέσα από τις λανθασμένες και τις σωστές κινήσεις μας. Όλη αυτή η διαδικασία του παιξίματος του κουκλοθέατρου απαιτεί πολύ υπομονή και επιμονή, καθώς και πολύ εξάσκηση, αλλά κυρίως απαιτεί μεράκι και αγάπη για το κουκλοθέατρο.

Κουκλοθέατρο δεν μπορούμε να παίζουμε καθισμένοι σε μια καρέκλα, κουκλοθέατρο παίζουμε με όλο μας το κορμί. Το σώμα μας βρίσκεται σε όρθια στάση και τα χέρια μας ή το χέρι μας, που φοράει ή κρατάει την κούκλα, είναι σηκωμένο ψηλά σε ανάταση (θα πρέπει να έχουμε κάνει προηγουμένως ορισμένες ασκήσεις για να μην κουράζεται).

Η κούκλα στέκεται όρθια, κάθετα προς το προσκήνιο. Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί, έτσι ώστε να μη γέρνει ούτε απ' τη μια και ούτε απ' την άλλη πλευρά, ούτε να γέρνει προς τα πίσω, γιατί ο θεατής χάνει το βλέμμα της και άρα και την επικοινωνία μαζί της. Γι' αυτό το λόγο, η κούκλα δεν πρέπει να παίζει έχοντας πλάτη στο κοινό, εκτός αν υπάρχει κάποιος λόγος, π.χ. όταν είναι θυμωμένη. Η κούκλα θα πρέπει να έχει το πρόσωπό της στραμμένο προς τους θεατές και καμιά φορά, όταν απευθύνεται σ' αυτούς και θέλει να τους κοιτάξει λίγο καλύτερα, τότε μπορεί για λίγο να σκύψει προς το μέρος τους. Όταν συνδιαλέγονται δυο κούκλες, κοιτάζονται, αλλά έχουν μια κλίση προς το κοινό, για να φαίνονται. Οι κούκλες πρέπει να φαίνονται ολόκληρες και το χέρι που τις κρατά δε θα πρέπει να χαλαρώνει, γιατί τότε θα φαίνονται άτονες.

Οι κούκλες δεν αναδύονται από το κάτω μέρος της σκηνής όταν εμφανίζονται, ούτε βυθίζονται σ' αυτή, όταν φεύγουν – κινήσεις που επιτρέπονται μόνο στις μάγισσες και τα ξωτικά –, αλλά εμφανίζονται και φεύγουν κανονικά από τα πλαϊνά της σκηνής ή από το βάθος της, σαν να ανεβαίνουν ή να κατεβαίνουν από κάποια σκαλοπάτια.

Η κούκλα θα πρέπει να κινείται κατά μήκος όλης της σκηνής έτσι ώστε να είναι ορατή από όλους τους θεατές. Φια τον ίδιο λόγο, όταν η κούκλα πηγαίνει προς τα πίσω, σηκώνουμε πιο ψηλά το χέρι μας.

Κάθε κούκλα θα πρέπει να έχει ένα χαρακτηριστικό τύπο βαδίσματος, καθώς και ομιλίας, ώστε να δηλώνεται ο χαρακτήρας της. Οποιαδήποτε κίνηση θέλουμε να κάνει η κούκλα μας (περπάτημα, χορό, τρέξιμο, πήδημα, χτύπημα του ποδιού, φτάρνισμα, βήξιμο κ.ά.), την κάνουμε και εμείς με τα δικά μας πόδια επιτόπου, έτσι η κίνηση του σώματός μας να μεταδίδεται απ' το δικό μας σώμα, στο χέρι μας και από εκεί στην κούκλα, με αποτέλεσμα η κίνηση να είναι πιο φυσική. Έτσι, με αυτό τον τρόπο βιώνουμε κι εμείς (ασυναίσθητα) αυτά που βιώνει η κούκλα μας και ταυτιζόμαστε μαζί της.

Όταν παίζουν δύο ή περισσότερες κούκλες, δε μιλάνε ούτε κινούνται όλες μαζί ταυτόχρονα. Κινείται μόνο αυτή που μιλάει κάθε φορά, ενώ οι άλλες μένουν ακίνητες κάνοντας σποραδικά κάποιες ανεπαίσθητες κινήσεις, για δείξουν ότι την ακούν. Η κούκλα μιλάει αργά και κινείται με μικρές κοφτές κινήσεις του κεφαλιού, δεν κουνιέται συνέχεια ούτε κάνει σπασμωδικές κινήσεις, αλλά δε μένει και τελείως ακίνητη. Οι κινήσεις της πρέπει να έχουν ρυθμό και ποικιλία, για να κρατούν το ενδιαφέρον ζωντανό. Οι κινήσεις της πρέπει να είναι μικρές και συγκεκριμένες.

Όταν η κούκλα περπατάει, δεν τσουλάει, ούτε γλιστράει, αλλά ανεβοκατεβαίνει ελα-

φρά, ανάλογα με τα συναισθήματα που τη διακατέχουν εκείνη τη στιγμή και γενικότερα το χαρακτήρα της, έχοντας μέτωπο προς το σημείο που κατευθύνεται και όχι προς του θεατές. Όταν η κούκλα θέλει να ξαπλώσει, πρώτα λυγίζει ο αγκώνας του χεριού μας, ενώ, όταν κοιμάται, ανεβοκατεβαίνει ρυθμικά το χέρι μας για να δείξει την αναπνοή της, (Θεοχάρη – Περάκη Ε., 1988, σελ.66).

Η κούκλα πρώτα σκέπτεται, κοιτάει, μετά δρα και στο τέλος μιλάει. Έτσι, για παράδειγμα στην αρχή σκέπτεται ότι έχασε τα γυαλιά της, κοιτάζει για λίγο σκεπτική, έπειτα αρχίζει να ψάχνει κάτω από το κρεβάτι, πίσω από την κουρτίνα, πάνω στο γραφείο και στο τέλος ρωτάει: «μήπως είδατε τα γυαλιά μου;».

Πάρα πολύ σημαντική είναι και η ομιλία μας. Πολλές φορές θα πρέπει να αλλάξουμε τη φωνή και το ύφος μας, γι' αυτό χρειάζεται εξάσκηση, καθώς και για το συντονισμό της κίνησης και του λόγου. Σύμφωνα με το Σωκράτη Καραντινό, θα πρέπει να αναπνέουμε ήρεμα και κανονικά, να μη σφιγγόμαστε, όταν μιλάμε, για να έχουμε καλή άρθρωση, να μιλάμε με το στόμα μας ανοικτό και να μην κουλουριάζουμε τη γλώσσα μέσα στο στόμα. Είναι πολύ σημαντικό επίσης να μιλάμε αργά και καθαρά και να λέμε όλες τις συλλαβές, χωρίς να παραλείπουμε την τελευταία. Στην αρχή, καλό θα ήταν να μη μιλάμε ταυτόχρονα με έντονη κίνηση, για να μη μπερδευτούμε (Θεοχάρη – Περάκη Ε., 1988, σελ.75).

Ο αρχάριος κουκλοπαίκτης πρέπει να έχει υπόψη του μερικά πολύ βασικά πράγματα:

1. Όταν πρόκειται να παίξει μια παράσταση κουκλοθέατρου, θα πρέπει να είναι συγκεκριμένος και ήρεμος.
2. Θα πρέπει να κοιτάζει την κούκλα ή τις κούκλες που παίζει.
3. Θα πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά το κείμενο του έργου, έτσι ώστε να μη κοιτάζει το χαρτί ή να ψάχνει στο μυαλό του την επόμενη ατάκα που πρέπει να πει, γεγονός που αποσπά την προσοχή του και έχει συνέπειες και στην κίνηση της κούκλας.
4. Πρέπει να είναι σε εγρήγορση, για να αντιμετωπίσει οτιδήποτε συμβεί, χωρίς να διακοπεί η παράσταση.
5. Να έχει μεράκι και αγάπη γι' αυτό που κάνει.

Για να μπορέσουμε να βελτιώσουμε την κίνησή μας καλό θα ήταν να δούμε κάποιον άλλο να παίζει, αλλά και να δούμε την κίνηση της κούκλας μας στον καθρέφτη. Πάρτε λοιπόν την κούκλα σας και στον καθρέφτη...!

Καλή Επιτυχία!

13.10 Σενάρια για κουκλοθέατρο

Μια πολύ σημαντική παράμετρος για την επιτυχία μια παράστασης κουκλοθέατρου είναι και το σενάριο, μια διαδικασία καθαρά δημιουργική με σοβαρές παιδαγωγικές, αλλά και ψυχολογικές προεκτάσεις. Γι' αυτούς τους λόγους, θα πρέπει να είμαστε πάρα πολύ προσεκτικοί κατά τη διαμόρφωση του περιεχομένου αλλά και του τρόπου με τον οποίο θα το αποδώσουμε.

Έτοιμα έργα για να παιχτούν στο κουκλοθέατρο δεν υπάρχουν πολλά, έτσι τα έργα μπορούμε να τα φτιάξουμε είτε διασκευάζοντας γνωστά παραμύθια είτε αυτοσχεδιάζοντας, βασιζόμενοι σε διάφορα ερεθίσματα από την καθημερινή ζωή των παιδιών ή από γεγονότα της στιγμής.

Η δουλειά αυτή απαιτεί μεγάλη φροντίδα, έτσι ώστε το αποτέλεσμα να ανταποκρίνεται στην ηλικία, στα ενδιαφέροντα αλλά και στις ανάγκες των παιδιών, χωρίς να τα υποτιμάμε, όπως πολλές φορές γίνεται, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζουμε την ποιότητα.

Η παιδική ηλικία είναι μια περίοδος που τα τραύματά της δεν επουλώνονται εύκολα, γι' αυτό η ευθύνη μας είναι μεγάλη.

Το κουκλοθεατρικό έργο πρέπει, όπως είναι αυτονόητο, να σχετίζεται με τις κούκλες. Κάποιοι λοιπόν που ασχολείται για πρώτη φορά με το κουκλοθέατρο καλό θα ήταν να φτιάξει πρώτα τις κούκλες του και εμπνευσμένος από τους χαρακτήρες που αυτές προβάλουν, να φτιάξει κάποια μικρά χιουμοριστικά επεισόδια, που αναδεικνύονται από τις μεταξύ τους σχέσεις, κατά τη διάρκεια των αρχικών αυτοσχεδιασμών.

Καθώς ασχολείται κανείς περισσότερο με το κουκλοθέατρο και αποκτά μεγαλύτερη εμπειρία, μπορεί πρώτα να επιλέξει ένα έργο διασκευάζοντας ή γράφοντάς το και στη συνέχεια να φτιάξει τους ήρωές του. Με όποιο τρόπο όμως κι αν ξεκινήσει, θα πρέπει να έχει υπόψη του ορισμένα βασικά πράγματα για την επιλογή ή τη δημιουργία ενός έργου προορισμένου να παιχτεί από κούκλες.

Το βασικό χαρακτηριστικό ενός έργου για κουκλοθέατρο είναι η **δράση**. Γι' αυτό όταν διασκευάζουμε ή γράφουμε ένα κείμενο, θα πρέπει να το μετατρέπουμε σε **ξεκάθαρες εικόνες δράσης**, μια και ο στόχος μας είναι όχι μόνο να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον των παιδιών, αλλά και να το διατηρήσουμε ανατροφοδοτώντας το ως το τέλος της παράστασης.

Το έργο πρέπει να έχει αρχή, μέση και τέλος. Στην αρχή συνήθως εμφανίζεται ένα πρόβλημα, όχι με λόγο αλλά με κίνηση ή δράση, στη μέση του έργου αυτό το πρόβλημα αναπτύσσεται, διερευνάται και στο τέλος δίνεται η λύση του προβλήματος, που είναι ικανοποιητική για όλους. Συνήθως στη μέση του έργου δημιουργούνται διάφορα μπλεξίματα, αντιθέσεις, διαφωνίες, προστριβές και παρεξηγήσεις, όπου κάποια στιγμή η δράση και το ενδιαφέρον κορυφώνονται, για να επέλθει τελικά η λύση.

Όσο μικρότερη είναι η ηλικία των παιδιών, στα οποία απευθύνεται το έργο, τόσο πιο σύντομη πρέπει να είναι και η διάρκειά του, γιατί δεν έχουν την ικανότητα να επικεντρώνουν την προσοχή τους σε κάτι για πολύ ώρα. Οι διάλογοι πρέπει να είναι σύντομοι και με λεξιλόγιο κατανοητό από τα παιδιά και οπωσδήποτε να συνοδεύονται από κίνηση και

δράση. Στους διάλογους καλό είναι να δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να συμμετέχουν, να εκφράζουν τη γνώμη τους για τη δράση, καθώς και την υποστήριξη ή την απόρριψή τους για κάποιους από τους ήρωες. Με αυτό τον τρόπο διευκολύνεται η ταύτισή τους με τους ήρωες και κατά συνέπεια και η κάθαρση που επέρχεται μετά το τέλος της παράστασης και μαζί η συναισθηματική χαλάρωση.

Οι μονόλογοι μεγάλης διάρκειας και οι λεκτικές περιγραφές της δράσης θα πρέπει να αποφεύγονται, γιατί οδηγούν στην ανία. Η παράσταση, θα πρέπει να έχει ρυθμό, με λογικές εναλλαγές αλλά και εκπλήξεις.

Τα παιδιά ενθουσιάζονται ιδιαίτερα με κάποιους ήρωες του κουκλοθέατρου και οδηγούνται αυθόρμητα σ' ένα διάλογο μαζί τους. Αυτοί οι ήρωες είναι οι μάγισσες, τα ξωτικά, τα ζώα και τα φυτά. Άλλωστε η ύπαρξη μαγισσών ή άλλων στοιχείων πολλές φορές λειτουργεί καθαρτικά, μια και βοηθούν τα παιδιά να προσωποποιήσουν του φόβους – που υπάρχουν σ' αυτές τις ηλικίες – και να τους απομυθοποιήσουν νιώθοντας ανακούφιση.

Η παράσταση ζωντανεύει, όταν συνοδεύεται από μουσική, τραγούδια, ποιήματα, χορό των κουκλών αλλά και από ήχους, που έχουν σχέση με την εξέλιξη της δράσης, καθώς και από εναλλαγές του φωτισμού.

Όμως τα πιο ωραία και ενδιαφέροντα έργα για κουκλοθέατρο μπορούν να τα φτιάξουν τα παιδιά με τη βοήθεια των παιδαγωγών. Πολλές φορές τα παιδιά αυτοσχεδιάζουν μόνα τους με τις κούκλες που έχουν φτιάξει και δημιουργούν ολόκληρα σενάρια, τα οποία μπορεί ο/η παιδαγωγός να τα καταγράφει, ώστε να δουλευτούν και να οδηγήσουν σε παράσταση.

Πολλά σενάρια επίσης μπορούν να φτιάξουν τα παιδιά από μόνα τους, με αφορμή κάποια ερεθίσματα που μπορεί να δώσει ο/η παιδαγωγός, όπως η αφήγηση ενός παραμυθιού, ενός μύθου, ενός θρύλου, ενός εθίμου, από την απαγγελία ενός ποιήματος, την ακρόαση ενός μουσικού κομματιού, ένα θεατρικό παιχνίδι, από κάποιες ομαδικές ή ατομικές ζωγραφιές, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν το σκηνικό του έργου, από κάποιες επισκέψεις σε μουσεία ή θεατρικές παραστάσεις ή ακόμη και από κάποια γλωσσικά παιχνίδια, όπως τα παιχνίδια με τις λέξεις κ.ά. Κλείνουμε το κεφάλαιο με μερικά λόγια του Τάκη Σαρρή: «...είναι λάθος να στεκόμαστε στην υπόθεση ή στο κείμενο ή στο θέμα ή ακόμη στο περιεχόμενο ενός έργου και αυτά να κρίνουμε. Λάθος μεγάλο, γιατί κουκλοθέατρο είναι η παράσταση. Γιατί μορφή και περιεχόμενο είναι αδιαίρετα. Γιατί μορφή δεν είναι μόνο ο τρόπος που ο συγγραφέας έγραψε το κείμενο, μορφή δεν είναι μόνο ο τρόπος που ο ηθοποιός ερμήνευσε το κείμενο, μορφή δεν είναι μόνο ο τρόπος της κίνησης των κουκλών, μορφή δεν είναι μόνο η επιλογή του τρόπου κατασκευής και του είδους των κουκλών, μορφή δεν είναι μόνο η κατασκευή των σκηνικών, μορφή δεν είναι μόνο ο τρόπος του φωτισμού, μορφή δεν είναι μόνο ο τρόπος κατασκευής της σκηνής. Μορφή είναι όλα αυτά και άλλα πολλά.» (Υλικό 1ου Σεμιναρίου Θεατρικής Παιδείας, 1983, Εισήγηση Σαρρή Τ.). Γιατί το κουκλοθέατρο είναι μια τέχνη που περιλαμβάνει όλες τις τέχνες και κινητοποιεί όλες τις δημιουργικές δυνάμεις του παιδιού, οδηγώντας το σε μια βαθιά αισθητική καλλιέργεια.

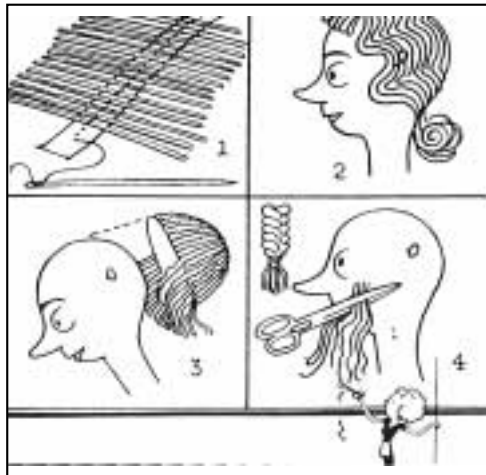

13.11 Μικρά Μυστικά

- ☺ Το πιο σημαντικό στοιχείο στην κούκλα είναι το κεφάλι, το πρόσωπο, που αποδίδει και το χαρακτήρα της κούκλας. Έτσι πρέπει να είναι ελαφρύ, για να μπορούμε να το χειριστούμε καλά, κατά τη διάρκεια της παράστασης, και να το βλέπουν όλοι οι θεατές.
- ☺ Οι λεπτομέρειες στα χαρακτηριστικά του προσώπου της καλύτερα να παραλείπονται στις μικρές κούκλες, γιατί δε φαίνονται, ενώ στις μεγάλες, που φαίνονται καλύτερα, μπορεί να προστίθενται.
- ☺ Το χρώμα του προσώπου της κούκλας δεν είναι απαραίτητα να ταιριάζει με το φυσικό ανθρώπινο χρώμα. Τολμήστε να πειραματιστείτε!
- ☺ Στις κούκλες που έχουν κεφάλι από εφημερίδες ή χαρτοπολτό περάστε πρώτα μια στρώση λευκού χρώματος, για να φαίνονται πιο ζωντανά τα χρώματα που θα προσθέσετε μετά.
- ☺ Όταν πλάθετε το κεφάλι της κούκλας από χαρτοπολτό, τα χαρακτηριστικά του προσώπου κάντε τα μεγαλύτερα απ' ό,τι θα θέλατε, γιατί, όταν στεγνώνει ο χαρτοπολτός, συρρικνώνεται εξαιτίας της εξάτμισης του νερού που περιέχει και έτσι τα χαρακτηριστικά μικραίνουν.
- ☺ Το βάψιμο του προσώπου της κούκλας με μικρά σφουγγαράκια είναι προτιμότερο, γιατί απλώνεται καλύτερα το χρώμα, με μεγαλύτερη φυσικότητα, τα χρώματα αναμειγνύονται καλύτερα, αλλά και διορθώνονται ευκολότερα, αν κάνουμε λάθη.
- ☺ Όταν βάφουμε το κεφάλι της κούκλας αλλά και τις λεπτομέρειες των χαρακτηριστικών της, κάθε φορά πρέπει να περιμένουμε να στεγνώσει το προηγούμενο ή διπλανό χρώμα, πριν περάσουμε ένα καινούριο, γιατί υπάρχει ο κίνδυνος μουτζουρώματος.
- ☺ Οι κούκλες που πρόκειται να παίξουν κουκλοθέατρο δε βάφονται με λάδια ή άλλα γυαλιστερά χρώματα, γιατί τα φώτα κατά τη διάρκεια της παράστασης κάνουν ανακλάσεις που δημιουργούν γυαλάδες, και έτσι δεν αναδεικνύεται σωστά η κούκλα.
- ☺ Για τα κεφάλια από εφημερίδες, προτιμούμε αυτές τις εφημερίδες που έχουν ματ χαρτί και όχι γυαλιστερό. Το ίδιο ισχύει και για τα περιοδικά.
- ☺ Η βενζινόκολλα είναι πιο αποτελεσματική, αν την αφήσουμε για λίγο στον αέρα, επάνω στις επιφάνειες που θα συγκολλήσουμε στη συνέχεια.
- ☺ Για χαρακτηριστικά προσώπου, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε πολλά υλικά, όπως κουμπιά, κομμάτια φελλού ή δέρματος, πέρλες, πούλιες, χάντρες κ.ά.

☺ Τα μαλλιά μπορούμε να τα κολλήσουμε είτε κατευθείαν πάνω στο κεφάλι της κούκλας (και μετά να κάνουμε το χτένισμα που θέλουμε, π.χ. κοτσίδες, να τα κουρέψουμε κοντά, κτλ.) είτε να φτιάξουμε ένα είδος περούκας ράβοντας ή κολλώντας τα μαλλιά σε ύφασμα, το οποίο στη συνέχεια θα το κολλήσουμε πάνω στο κεφάλι της. Για μαλλιά, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε νήματα πλεξίματος, σπάγγους, κορδέλες, συρματάκια πίπας, άχυρα, φύκια, συνθετική γούνα, ροκανίδια κ.ά.

☺ Η κούκλα δεν παύει ποτέ να είναι κούκλα, γι' αυτό της επιτρέπονται κινήσεις, που ο άνθρωπος είναι αδύνατο να τις καταφέρει. Έτσι, η κούκλα μπορεί και να πετάξει απ' τη χαρά της, χωρίς αυτό να φανεί παράξενο. Άλλωστε αυτή είναι και η μαγεία της.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Η κούκλα του κουκλοθέατρου έχει πάρα πολύ βαθιές ρίζες. Το κουκλοθέατρο είναι ένα είδος θεάτρου, όπου ένας άνθρωπος δίνει ζωή και κινεί την κούκλα που αναπαριστά γεγονότα και καταστάσεις. Η κούκλα χωρίς τον εμψυχωτή της είναι ένα άψυχο αντικείμενο.

Η κούκλα και το κουκλοθέατρο ταιριάζουν απόλυτα στην ψυχосύνθεση του παιδιού της προσχολικής ηλικίας, που αποδίδει ανθρώπινες ιδιότητες στα αντικείμενα. Η κούκλα που ζωντανεύει μιλά κατευθείαν στην ψυχή του παιδιού, όπου βρίσκει πρόσφορο έδαφος. Μπορεί να πει όλα, όσα θα ήθελε να πει ο/η παιδαγωγός και να εισακουστεί. Είναι σπουδαίο μέσο αγωγής είτε χρησιμοποιείται από το/τη βρεφονηπιοκόμο είτε από τα παιδιά. Έχει μια τεράστια μαγική δύναμη που οδηγεί το παιδί να ταυτιστεί μαζί της.

Η κούκλα και το κουκλοθέατρο ως μέσο αγωγής αποτελεί μια πολύπλευρη εκφραστική δραστηριότητα, που βοηθά το παιδί στη σωματική, ψυχροσυναισθηματική, κοινωνική και γλωσσική του ανάπτυξη, καθώς περιλαμβάνει όλες τις τέχνες.

Υπάρχουν πολλοί τύποι κούκλας κουκλοθέατρου, ανάλογα με τον τρόπο κατασκευής και χειρισμού τους. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας μπορούν να κατασκευάσουν διάφορους τύπους κούκλας κουκλοθέατρου, όπως δακτυλόκουκλες, μαρότες, γαντόκουκλες κ.ά., χρησιμοποιώντας άχρηστο υλικό. Είναι πολύ σημαντικό να συμμετέχουν και στην εμψύχωση της κούκλας, κατασκευάζοντας αυτοσχέδια σκηνικά και παρουσιάζοντας τις ιστορίες τους.

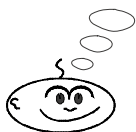

Μπορούμε να κατασκευάσουμε αυτοσχέδιες σκηνές κουκλοθέατρου με απλούς τρόπους, όσο για τα σκηνικά είναι θέμα φαντασίας. Η κίνηση της κούκλας, καθώς και ο συντονισμός των κινήσεων με το λόγο παίζουν ξεχωριστό ρόλο και ο κουκλοπαίχτης πρέπει να γνωρίζει καλά τους διάφορους χειρισμούς και την ψυχοσύνθεση της κούκλας του.

Η οργάνωση εργαστηρίου κούκλας κουκλοθέατρου στο βρεφονηπιακό σταθμό κρίνεται απαραίτητη για τη κινητοποίηση όλων των δημιουργικών δυνάμεων του παιδιού.

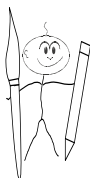

*Απ' την παράσταση του «Θεάτρου της κούκλας»,
το « Αηδόνι και ο αυτοκράτορας»*

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. «Το κουκλοθέατρο είναι μια πολύπλευρη εκφραστική δραστηριότητα». Να ερμηνεύσεις την παραπάνω φράση.
2. Να εξηγήσεις τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η καθαρτική λειτουργία του κουκλοθέατρου στο παιδί.
3. Να εξηγήσεις τον τρόπο με τον οποίο η κούκλα βοηθά ένα εσωστρεφές παιδί να εκφραστεί.
4. Ποιο είδος κούκλα θα πρότεινες να κατασκευάσουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας κατά την πρώτη επαφή τους με αυτή τη δραστηριότητα; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.
5. Ποια είναι τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία ένα σενάριο θεωρείται κατάλληλο για να παιχτεί στο κουκλοθέατρο που απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας;

Προτεινόμενες εργασίες

1. Να φτιάξεις μια κούκλα με όποιο μέρος του σώματός σου επιθυμείς και να τη ζωντανέψεις.
2. Να οργανώσεις μια μικρή παράσταση κουκλοθέατρου με κούκλες, κατασκευασμένες από λαχανικά και φρούτα και να την παρουσιάσεις.
3. α) Να συγκροτήσετε ομάδα των τεσσάρων ατόμων και να κατασκευάσετε κούκλες κουκλοθέατρου από άχρηστα υλικά.
β) Να οργανώσετε και να παρουσιάσετε μια μικρή παράσταση κουκλοθέατρου στο βρεφονηπιακό σταθμό όπου κάνετε άσκηση.
γ) Να καταγράψετε τις αντιδράσεις των παιδιών.
4. Να κατασκευάσεις μια κούκλα τύπου Marota και να τη ζωντανέψεις, οργανώνοντας ένα μικρό δρώμενο, κατά το οποίο η κούκλα θα αυτοσυστήνεται στους/στις συμμαθητές/τριές σου.
5. α) Να κατασκευάσεις μια κούκλα κουκλοθέατρου από χαρτοπολτό.
β) Να συνεργαστείς με ένα συμμαθητή/τριά σου, προκειμένου να οργανώσετε μια μικρή ολοκληρωμένη παράσταση κουκλοθέατρου και να την παρουσιάσετε στην τάξη σας αλλά και στο βρεφονηπιακό σταθμό που κάνετε πρακτική άσκηση.
γ) Να καταγράψετε και να συγκρίνετε τις αντιδράσεις του κοινού στις δύο παραστάσεις που θα δώσετε.
6. Να οργανώσεις στο βρεφονηπιακό σταθμό όπου κάνεις πρακτική άσκηση εργαστήριο δακτυλόκουκλας και να παροτρύνεις τα παιδιά να τις ζωντανέψουν.
7. α) Παρατήρησε την τάξη σου και φτιάξε μια πρόχειρη σκηνή κουκλοθέατρου.
β) Επίλεξε μια από τις κούκλες που έφτιαξες και παρουσίασε με αυτήν μια μικρή ιστορία μόνο με κίνηση.
8. Να οργανώσεις με τα μεγάλα παιδιά του βρεφονηπιακού σταθμού όπου κάνεις πρακτική άσκηση ένα εργαστήριο κούκλας με άχρηστα υλικά και να οργανώσετε μαζί μια μικρή κουκλοθεατρική παράσταση.

